T.C. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME FAKÜLTESİ

ÖRGÜTSEL DAVRANIŞ ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

BAŞARI GÜDÜSÜ VE LİDERLİĞİ ANLATMA HUSUSUNDA SON DÖNEM TÜRK ÇOCUK EDEBİYATININ DURUMU

ESRA SEZEN

2501070078

Danışman: PROF.DR. ERDAL TEKARSLAN

Düzeltilmiş Tez

2012

İSTANBUL

T.C. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER
1982 ENSTİTÜSÜ

Y Ü K S E K L İ S A N S

T E Z O N A Y I

Adı ve Soyadı :**ESRA SEZEN** Numarası : **2501070078**

Anabilim/Bilim Dalı :**ÖRGÜTSEL DAVRANIŞ** Danışman: **PROF.DR. ERDAL TEKARSLAN**

Tez Savunma Tarihi : 05.03.2012 Saati : **16:30**

Tez Başlığı :**BAŞARI GÜDÜSÜ VE LİDERLİĞİ ANLATMA HUSUSUNDA SON DÖNEM TÜRK ÇOCUK EDEBİYATININ DURUMU**

TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin **15. Maddesi** uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜ'NE** OYBİRLİĞİ / ~~OYÇOKLUĞUYLA~~ karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-PROF.DR. ERDAL TEKARSLAN	Kabul	E. Tekarslan
2- PROF.DR. FATİH SEMERCİÖZ	Kabul	
3-DOÇ.DR.LALE TÜZÜNER	Kabul	
4-YRD.DOÇ.DR.GÜVEN ORDUN	Kabul	
5- YRD.DOÇ.DR. MUSTAFA BÜTE	Kabul	

DÜZELTMELER

1- İç kapağa danışman bilgilerinden sonra “Düzeltilmiş Tez” İbaresi eklendi ve tarih 2012 olarak değiştirildi.
2- Düzeltme yapılan sayfaların altına “düzeltme” ibaresi eklendi.
3- Tez başlığı, “Yönetici Yetiştirmede Başarı Güdüsünün Yüklenmesinde Türk Çocuk Edebiyatının Önemi” iken “Başarı Güdüsü Ve Liderliği Anlatma Hususunda Son Dönem Türk Çocuk Edebiyatının Durumu” olarak değiştirilerek içeriği ile daha uygun hale getirildi.
4- Özet / Abstract kısmında başlığın değişmesine bağlı olarak Yönetici Yetiştirme ile ilişkili ifadeler çıkarıldı.
5- Bölüm I -1 başlığı Güdü ve Güdülenme Nedir iken Güdü ve Güdülenme olarak değiştirildi.
6- Bölüm I ve II alt başlıkları yeniden düzenlendi ve Güdülenmeye Sosyal Bilişsel Yaklaşım ve Öz değer başlıkları Güdülenme kavramından hemen sonra ele alındı.
7- Bölüm I-1’e Fidan (1985)’in makalesinden ekleme yapıldı.
8- Bölüm 3.1.2.’ye, C.R. Baker (1979), S. C. O’Connor ve L.K Rosenblood (1996) ve Y. Rofe (1984)’in makalelerinden eklemeler yapıldı.
9- Bölüm II’nin başlığı “Başarı Güdüsü, Liderlik Ve Çocuk Edebiyatı” olarak değiştirildi.
10- “Çocuk Edebiyatı ve Önemi” başlığının altındaki Erdoğan’ın (1999) görüşü çıkarıldı ve Atkinson ile Steward’ın (2009), kitabından eklemeler yapıldı.
11- Sonuç ve Öneriler kısmının başında bulunan “Bölüm IV” ibaresi çıkarıldı ve tezin bu kısmına eklemeler yapılarak düzenlendi.
12- Tezin içindeki mevcut imla hataları düzeltildi.
13- Tezin içindeki atıflarla alakalı hatalar düzeltilip, düzenlendi.
14- Kaynakça gösterme formatı değiştirildi.

ÖZET

Başarı Güdüsü Ve Liderliği Anlatma Hususunda Son Dönem Türk Çocuk Edebiyatının Durumu

Esra Sezen

Edebiyat yoluyla önemli meselelerin ve değerlerin anlatılmaya çalışılması yeni bir konu değildir. Edebiyatın hem yetişkinler, hem de çocuklar üzerindeki büyüleyici etkisine baktığımız zaman, edebiyatı bir öğrenme aracı olarak kullanmanın iyi bir fikir olduğu kabul edilebilir. Şüphesiz ki çocuklar bu anlamda en iyi alıcı konumundadırlar ve yüzyıllardır çocuk eserleri çeşitli konuların benimsetilmesinde bir araç olarak kullanılmıştır. Bu araştırmanın amacı, son dönem Türk Çocuk Edebiyatının Başarı Güdüsünü ve Liderlik hususunda ne ölçüde önemli olduğunu içerik analizsel bir bakış açısıyla incelemektir. Araştırma için 2000-2009 yılları arasında basılmış en çok satanlar listesindeki kitaplar incelenmiş, en çok basım yapan 82 kitaba içerik analizi uygulanmıştır. Kitap içerikleri belirlenmiş, başarı kriterleri sınıflandırılmış ve kitaplardan seçilen cümleler uygun sınıflandırma altında yorumlanmıştır. Sonuç olarak son dönem Türk Çocuk Edebiyatında başarı güdüsünün yeterli düzeyde işlenmediği ancak işlenmesinin başarılı bireyler yetiştirmeye katkı sağlayacağı kanısına varılmıştır.

Anahtar kelimeler; başarı güdüsü, içerik analizi, çocuk edebiyatı, liderlik

ABSTRACT

Condition of the Recent Turkish Children Literature on Narrating Achievement Motivation and Leadership

EsraSezen

It is not a new subject to impose important subjects and values through literature. When we have a look at the fascinating effect of the literature both in adults and children, it may be agreed to use the literature as a learning aid. Undoubtedly, children may be seen in the best position to receive and for hundreds of years children literature has been used as an instrument to impose various subjects. Aim of this research is, in a content analytic approach, to investigate how recent Turkish Children Literature importance to narrate achievement motivation and leadership. For this research, best sellers list for children was investigated and to 82 books which were most pressed, content analysis was applied. Contents of the books were defined, and achievement criterias were classified and suitable sentences from the books were interpreted under the suitable criteria. Finally, it is agreed that in recent Turkish Children Literature, achievement motivation has not been handled enough, but in case of handling, it will contribute to growing more successful individuals.

Key words: achievement motivation, content analysis, children literature, leadership

ÖNSÖZ

Araştırma konusunun belirlenmesinde fikir verip, araştırma sürecinin her safhasında yol göstererek, benden yardımını ve desteğini esirgemeyen, anlayışı ve sabrıyla moral veren kıymetli hocam, danışmanım Prof. Dr. Erdal Tekarslan'a, araştırmanın içerik analizi kısmında bana rehberlik eden, değerli hocam Dr. Serkan Dolma'ya, tüm kaynaklara hiçbir sorun yaşamadan ulaşabildiğim için Google Books'un yaratıcılarına, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen çok sevgili aileme teşekkürü borç bilirim.

TABLO LİSTESİ

Tablo 1	:	Kitaplardaki Konu Dağılımı
Tablo 2- 3	:	Kitaplardaki Başarı Cümleleri
Tablo 4	:	Gülten Dayıoğlu- Dünya Çocukların Olsa
Tablo 5	:	Gülten Dayıoğlu- Parpat Dağının Esrarı
Tablo 6	:	Sevim Ak- Uçurtmam Bulut Şimdi
Tablo 7	:	Sevim Ak- Pembe Kuşa Ne Oldu?
Tablo 8	:	Çetin Öner - Portakal

İÇİNDEKİLER

ÖZET…….. iii

ABSTRACT ……..……..iv

ÖNSÖZ ……...……..v

TABLO LİSTESİ.....…….……vi

BÖLÜM I GÜDÜLENME

1. Güdü ve Güdülenme…… ……...……..1
2. Güdülenmeye Sosyal Bilişsel Yaklaşım …...…….2
   2.1. Yetkinlik …….2
   2.2. Öz yeterlilik……..3
   2.3. Denetim Odağı ……..……..4
3. Öz değer ……...……..4
   3.1. Güdülerin Ayrımı ……..……..6
      3.1.1. Birincil Güdüler
      3.1.2. İkincil Güdüler

BÖLÜM II BAŞARI GÜDÜSÜ, LİDERLİK VE ÇOCUK EDEBİYATI

1. Başarı Güdüsü Nedir?.....……...……..9
2. Çocuk Gelişiminde Başarı Güdüsü……...……..10
3. Çocuk Edebiyatı ve Önemi …….…….12
4. Liderliği Anlatmada Çocuk Edebiyatı……...……..18

BÖLÜM III ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ

1. Araştırma Yöntemi……..……...23

1.1. İçerik Analizi Nedir?…… .23
1.2. İçerik Analizinin İlkeleri……...…… .24
1.3. İçerik Analizinin Uygulama Alanları……..26
1.4. İçerik Analizinin Uygulanması .....…… 28
1.4.1. Analitik Betimleme ve Kodlama…….28
1.4.2. Çıkarım……..……..29
1.5. Okul Kitaplarının Analizi ……..29
1.5.1. İdeolojik Analiz…….……...29
1.5.2. Didaktik Analiz…….……...30

2. Metodoloji

2.1. Kitap Seçimi ……...……31
2.2. Kitap İçerikleri ……33
2.2.1. Tercih ……...……34
2.2.2. Çaba ……...……36
2.2.3. Hedefe Bağlılık…….38
2.2.4. Başarı /Başarısızlık ……..……40

SONUÇ VE ÖNERİLER ..……43

KAYNAKÇA……..……46

EKLER ……...55

BÖLÜM I GÜDÜLENME

1. Güdü ve Güdülenme

Günlük yaşamdaki davranışlarımızın çoğu amaçsız olmayıp, belirli hedef ya da hedefleri olan davranışlardır. Örneğin lokantaya gitmemizin hedefi büyük olasılıkla karnımızı doyurmaktır. Ders çalışan öğrencinin hedefi, derslerini başarıya tamamlayıp, okulunu bitirmektir. Davranışları inceleyen bir bilim dalı olan psikolojide, bir hedefe yönelik davranışların başlaması ve devam etmesi güdü kavramı ile açıklanmaktadır.

Güdü 'organizmayı belli bir nesneye veya duruma ulaşma yönünde eyleme sürükleyen itici güç (itki, arzu, dürtü, vs.); ruhsal veya fiziksel etkinliği başlatan, sürdüren ve yönlendiren süreç' olarak da tanımlanmaktadır. 'Bazı otoriteler güdülenmeyi (motivasyonu) organizmayı eyleme güdüleyen ve eylem için gerekli enerjiyi sağlayan genel bir enerji kaynağı olarak değerlendirmektedir. Bu yaklaşıma göre gerçekleşen belli bir davranış, bu genel itkinin söz konusu duruma özgü olan bir dışavurumundan başka bir şey değildir' (Budak, 2006).

"Güdü bir davranışı başlatan ve bu davranışın yön ve sürekliliğini belirleyen içsel (bireye ait) bir güç olarak da tanımlanır" (Aydın, 2003: 199).

Webster New Collegiate sözlüğün tanımına göre güdü, insanı harekete geçiren "şey"dir (arzu ya da ihtiyaç). Bu nedenle güdülenme insanı harekete geçiren güdüleri temin etme süreci olarak tanımlanabilir (Buchbinder ve Shanks, 2007: 24).

Güdülenme insanların gönüllü davranışlarının yönünü, şiddetini ve istikrarını etkileyen harekete geçirici güçtür (Mc Shane ve Von Glinov, 2000: 66).

Güdülenmenin amacını açıklamak için psikologlar belli sorular cevap ararlar:

- İnsanı bir eyleme "başlatan" nedir?
- Belli bir amaç doğrultusunda "ilerlemesini" sağlayan nedir?
- Ve bu amacı gerçekleştirmek için "ısrar" ının sebebi nedir?

Düzeltme

Bilim insanları bu soruları ihtiyaç, güdü, ödül gibi kavramlarla açıklamaya çalışmışlardır. Güdülenmeyi açıklamaya yönelik kuramlar pek çoktur. Bunların bir kısmı güdülenmeyi doğuştan getirdiğimiz yönelimlerimize bağlarken, bir kısmı da kişinin için durumuna bağlamıştır. Güdülenme kişisel özellikler, çevre, biliş ve diğer etkenlerin etkileşimi sonucunda oluşmaktadır (Fidan, 1985, 131).

2. Güdülenmeye Sosyal Bilişsel Yaklaşım

Sosyal bilişsel teoriye göre; bireyin sosyal çevresi ve bilişsel süreci arasında bir ilişki bulunmaktadır (Bandura, 1989: 137). Bu açıdan güdülenme şu öğelerle ilişki içindedir:

a) Kişisel idrak: Bireyin yeteneklerine dair inancı,

b) Çevresel faktörler: Öğretmen tarafından kullanılan teşvikler ya da değerlendirme kriterleri örneğin.

c) Kişinin davranışı ya da performansı : Öğrencinin düşük not aldıktan sonra daha fazla çalışması gibi.

Bandura (1989) bu duruma *Karşılıklı Belirleyicilik* (**reciprocal interaction**) demiştir, yani bir maddedeki değişim diğerlerini de etkilemektedir.

Bir öğrencinin bilişsel süreci, yeteneklerine olan inancı gibi güdülenmede önemli bir aracı olabilir ve ileriki performansını ve beklentilerini etkileyebilir (Bandura, 1989: 139).

2.1. Yetkinlik

Yetkinlik, çok yönlü bir kavramdır. Kişinin geliştirdiği beceri ve kabiliyetlerinin, kişinin eylemlerinde ne kadar etkili olduğuna ve çabalarının ne kadar başarılı olduğunu tanımlar.

Bazı standartları yönetmek için belli ölçüde *özerk yetkinlik* ***(autonomous competence)*** gerekmektedir. Bu nedenle bireyin çocukluk yaşlarındaki etkililiği ya da yetkinliği kritiktir. Çocuğun başarısı için gerekli olan kişisel özelliklerini sosyal ortamlarla kıyaslaması için, kendini bu kıyaslamayı yapabilecek düzeyde yeterli ve yetenekli hissetmesi gerekir.

Bu nedenle çocukların başarı güdüsü, kendi yeteneklerini algılamalarıyla ilgilidir ve bu algılar, sırayla, ilişki içinde bulundukları her etkenden etkilenebilirler. (ebeveyn, öğretmen vs.) Sosyal normlar teorisi, çocukların başarı güdüsü ile, bu sosyal normları oluşturan kişilerin başarı güdüsü arasında bir ilişki olduğunu göstermiştir (Galejs, King ve Hegland, 2001: 334).

Yetkinlik, öz yeterlilik kavramı ile karıştırılmamalıdır. Yeterlilik bireylerin dünya hakkında ne bildikleri ve bu bildiklerini uygulamaya dair ne bildiklerini kapsar (Leary, 2003: 3-14).

2.2. Öz Yeterlilik

Öz yeterlilik Bandura'nın Sosyal Bilişsel teorisinde yer alan kavramlardan biridir. Bireylerin güdülenmeleri, olaylardan etkilenme durumları ve hareketleri gerçek olandan çok neye inandıkları ile ilgilidir. Bireyin belli bir performansı gerçekleştirmek için gerekli etkinlikleri organize edip, başarılı olma kapasitesine ilişkin inancıdır (Bandura, 1986: 391). Bireyin gelecekte karşılaşacağı durumların ne derecede üstesinden geleceğine dair kendi hakkındaki inancıdır.

Öz yeterlilik inancını etkileyen dört faktör bulunmaktadır: öğrenme deneyimleri ile elde edilen bilgiler, başka bireylerin başarı ve başarısızlıkları ile kendini kıyaslama, başarıya ya da başarısızlığa ilişkin toplumun etkisi ve başarılı olma beklentisine ilişkin psikolojik durumdur (Sewell ve St.George, 2000: 61).

Öz yeterlilik, bireylerin başarabileceklerine dair olan inançlarına atıfta bulunduğu için başarı öncüllerinin en önemlilerinden biridir.

Bir takım tekniklerle öz yeterlilik arttırılabilir. İlki bireyin tamamlayabileceği bir görev seçmektir. Bu, görevi küçük ve yönetilebilir parçalara ayırmayı da kapsayabilir. Küçük başarılarla başarma zevkini arttırmak, öz yeterliliği de arttırır. Ayrıca bireyler kendi yeteneklerine ve bilgilerine uygun hedeflerle kendi en iyilerine ulaştıracak hedefler seçmeyi de öğrenmelidirler. Kıyaslama kriteri başkaları değil kendileri olmalıdır. Bunu başarmanın bir yolu da kolaydan zora doğru görevler üstlenmektir. Böylece öz yeterlilik geliştikçe daha zor görevleri yerine getirmek kolaylaşır (Wiegand ve Geller, 2005: 15-16).

2.3. Denetim Odağı

Birey çocukluktan başlanarak, sosyal gelişim süreci içerisinde, davranışlarının sonuçlarını ve bu sonuçların kaynaklarına dair tutarlı beklentiler geliştirir. "İç ve Dış Denetim Odağı" kavramları ile Rotter (1966) bu beklentilerin yoğunlaştığı yerleri belirlemiştir.

Dış denetimli bireyler, olayları kendi dışlarında gelişen şans, talih, kader, kısmet gibi konulara bağlarken, iç denetimli bireyler olayların sorumluluğunu üstlenirler (Canel ve Aydın, 2002: 73).

Schultz ve Pomerantz (1976) iç denetimi yüksek bireylerin başarı güdülerinin de yüksek olduğunu ve bu nedenle başarı güdüsü düşük ve dış denetimli olanlara göre başarıdan daha çok zevk aldıklarını ortaya koymuştur (Schultz ve Pomerantz, 1976).

3. Öz Değer

Öz değer teorisine göre, bireyin istediği asıl şey kendini kabul ettirme ya da öz saygısının korunmasıdır. Kendine öz saygısı düşük olanlar için başarısızlık, bu öz saygıyı kaybetmek anlamına gelir. Bu nedenle çocuklar bu kişisel değeri korumak için iki yöntem geliştirmişlerdir.

Düzeltme

Kendini engelleme **(Self-Handicapping**) ve *savunmacı karamsarlık* **(Defensive Pessimism).** Kendini engelleme durumunda çocuk/öğrenci, olay meydana gelmeden önce pek çok şey söyler. Aslında, kişi kendine yöneltilecek tüm olumsuz atıflardan kaçmak için önceden mazeretini hazırlar. Böylece olası bir başarısızlık, kendi yetenek ve yeterliliklerine değil de dış etkenlere bağlanacak ve kendi öz saygısı mümkün oldukça az hasar alacaktır. Örneğin sınava çalışmak yerine partiye gitmek ve bu nedenle de düşük not almak hiç sorun değildir. Çünkü sınavdan düşük not almalarının nedeni yeteneksiz olmalarıyla değil, partiye gitmeleri ile ilgilidir.

Savunmacı karamsarlıkta ise, kişi olay olmadan önce en kötüsüne hazırlar kendini. Böylece esas sonuçlarla beklentileri karşılaştırıldığında, esas sonuç daha olumlu görünür. Bu kavram çıtayı alçaltmak gibi de düşünülebilir. Öğrenci sınava girdikten sonra yüz üzerinde kırk alacağına kendini inandırırsa, altmış almak onu mutlu edecektir (Wiegand ve Geller, 2005: 10).

Ancak yapılan araştırmalara göre böyle bir tutum, başarı potansiyeli düşüncesini en aza indirgeyerek, kişinin potansiyelinin altında davranışlar sergilemesine neden olduğu için, uzun vadede negatif sonuçlar ortaya çıkaracağını göstermiştir (Norem ve Cantor, 1990: 195).

Bu iki kavram da, bireylerin başarısızlığını kendi kişisel yetkinliklerinden uzak tutarak, öz değerlerini korumaya yönelik çabalardır. Birey kişisel yeteneklerini geliştirmeyi değil, insanların onların yetkinliklerine dair algıları korumaya çalışmaktadır (Wiegand ve Geller, 2005: 10).

3.1. Güdülerin Ayrımı

Güdüler genel olarak iki grupta ele alınırlar:

3.1.1. Birincil Güdüler

Birincil güdüler, öğrenilmemiş, doğuştan gelen güdülerdir. Bir anlamda organizmanın yaşaması için gerekli olan güdülerden oluşmaktadır. Açlık, susuzluk, uyku, cinsellik gibi tamamen fizyolojik ihtiyaçlardan kaynaklanan güdülerdir.

3.1.2. İkincil Güdüler

İnsanların fizyolojik ya da genel ihtiyaçlarının yanında bir de çocukluk evresinde öğrendikleri, ebeveyn stili ve sosyal normlar tarafından güçlendirilen ikincil ihtiyaçları ya da güdüleri bulunmaktadır. Pek çok öğrenilmiş ihtiyaç bizi aynı anda motive edebilir. İkincil güdüler konusunda pek çok araştırmalar yapılmış ancak D.McClleland kariyerini güdülenme kaynağı olduğunu düşündüğü, üç ikincil ihtiyaç üzerinde yaptığı çalışmalara adamıştır (McShane ve Von Glinow, 2000: 71).

Bu güdüler güç güdüsü, aidiyet güdüsü ve başarma güdüsü olarak sıralanabilir.

Güç güdüsü; insanlar üzerinde etki sahibi olma ve onları kontrol etme ihtiyacından doğar (Buchbinder ve Shanks 2007: 27).

McClleland (1976: Borkowsky, 2009) güç güdüsünün kişisel güç güdüsü ve sosyalleştirilmiş güç güdüsü olarak ilişkilendirmiştir. Örneğin kişisel güç güdüsüne sahip olan insanlar, tahrik edici saldırgan davranışlarda bulunabilir, ya da pahalı arabalar gibi *oyuncaklar* biriktirebilirler. Sadece kendi menfaatleri doğrultusunda başkalarını kontrol etme arayışı içindedirler. "Ben kazandım, sen kaybettin" tavrı hakimdir. Organizasyona değil de kendilerine sadakat beklerler. Kişisel güç

güdüsüne sahip olan bir yönetici ayrıldığı zaman düzensizlik baş gösterir. Kişisel güç güdüsüne sahip olan yöneticinin ilham ettiği güçlü grup ruhu çöker ve üyeler tek başlarına ne yapacaklarını bilemezler. Sosyal güç güdüsü ise etkili liderlik ile ilişkilidir. Bu liderler etki güçlerini, organizasyonun ve diğer insanların yararına kullanırlar. Güç ihtiyacı içindedirler çünkü diğer insanları, görevleri tamamlamaları için etkilemek isterler (Borkowsky, 2009: 119).

Aidiyet güdüsü; insan, sosyal bir varlık olma özelliğine sahip olmasından dolayı, diğer insanlarla ya da gruplarla bir takım bağlantılar kurmaya, çatışmalardan kaçınıp ve arkadaşlık kurmaya ihtiyaç duyar. Elbette burada kişiden kişiye değişiklik gösteren bir durum mevcuttur. Bazı insanlar geniş bir arkadaş çevresine sahip olmaktan ve onların arasında olmaktan mutluluk duyarken, bazı insanlar da ailesi ve yakın akrabaları dışında pek fazla kişiyle bağ kurmadan yaşamayı ya da sorunlarını tek başlarına çözmeyi tercih ederler (Eren, 2000, 501).

Araştırmalar, insanların genellikle korku ve endişe içeren durumlarda bir arada bulunma ve bir aidiyet isteği içinde olduğunu göstermiştir. İnsanlar endişe anında kendileri ile aynı duyguları paylaşan ya da böyle bir durumda kendilerine yardım edebilecek kişilerle birlikte olmak isterler (Richard, 1979: 97-99).

O'Connor ve Rosenblood'ın araştırmasında (1996), çocuklara bir çağrı cihazı dağıtılıyor ve sinyal sesi tam kesildiği anda yalnız kalıp kalmak istemediklerini yazmaları isteniyor. Öğrencilerin pek çoğu başka arkadaşlarıyla beraber olmak istediğinden bahsediyor. Bu çalışma bireyin aidiyet ihtiyacını göstermektedir (O'Connor ve Rosenblood, 1996: 513-522).

Belirli durumlara göre kişinin aidiyet ihtiyacı artabilir ya da azalabilir. Rofe'a göre (1984) aidiyet ihtiyacı, mevcut durumda diğerleri ile birlikte davranmanın yararlı olup olmamasına bağlıdır. Eğer diğer insanların varlığı mevcut negatif durum içerisinde faydalı görünüyorsa aidiyet ihtiyacı daha da artmaktadır. Buna rağmen, eğer aidiyet mevcut negatif duruma bir de utanç ekliyorsa, bireyin aidiyet ihtiyacı azalmaktadır (Rofe, 1984, 235-240).

Düzeltme

Henderson'a (1980) göre 'aidiyet güdüsü' yüksek olan insanlar, kişisel ilişkilerin kalitesin önem verir, mümkün olduğu kadar çok arkadaşlık kurmak ister, sosyal birlikteliklerden haz duyar, beğenilmek ister, çatışmalardan uzak durur, tek başına çalışmaktan zevk almaz ve iş dışında da insanlarla buluşmak ister. Bu tür insanlar genellikle insanlara yardım etmek ve samimi arkadaşlık ilişkileri geliştirmek isterler (Henderson, 1980: 61).

Aidiyet güdüsü yüksek olan kişiler yöneticilik için uygun değildir. Böyle yöneticiler herkes tarafından sevilmek istendiklerinden dolayı, belirli koşullarda kuralların dışına çıkıp, bir takım ayrıcalıklar tanıyabilirler. Ancak bunu yaparken diğer çalışanların, kurallara rağmen tanınan bazı ayrıcalıkları, kendilerine yapılan bir haksızlık olarak algıladıklarını anlamazlar (McClleland ve Burnham, 2003: 120-121).

BÖLÜM II BAŞARI GÜDÜSÜ, LİDERLİK VE ÇOCUK EDEBİYATI

1. Başarı Güdüsü Nedir?

Başarı güdüsü zor bir görevi başararak, rekabet durumlarında başarılı olmak ve kendini mükemmelleştirmek ile ilgili bir kavramdır. Bu güdüye sahip bireylerin kişisel ve profesyonel amaçlara yönelik istekli ve gayretli çaba ile zorlukların üstesinden gelme eğilimindedirler. Bu nedenle başarı güdüsünde mükemmellik, içsel denetim ve her zaman kazanma eğilimleri ortaya çıkar (Kaya ve Selçuk, 2007: 176).

McClelland (1985) bu üç güdü içinden en çok başarı güdüsünün bireyi ve toplumu etki altında bıraktığını savunmaktadır. Birey eylemlerinde başarılı olmayı istediği halde, başarısız olmaktan da büyük ölçüde korku duymaktadır. Bu korku onu başarıya götürecek faaliyetlerde bulunmaktan alıkoymaktadır. Başarı güdüsü yüksek olan kişiler, girişimci olma eğilimindedirler. Aidiyet ihtiyacı yüksek olanlar ise başarılı birer uzlaştırıcıdırlar ve işleri örgüt içindeki birkaç departman arasında uyumu sağlamak olur. Güç güdüsü yüksek olanlarda ise örgüt hiyerarşisinde yüksek mevkilere ulaşma arzusu bulunmaktadır. McClelland uzun yıllar süren araştırmalarının neticesinde, üst düzey çalışanlarının çoğunun güç güdüsü yüksek kişiler olduğunu fakat başarı ihtiyacı, güç ihtiyacından fazla olan yöneticilerin kariyerlerinin daha kısa sürede sonlandığı gözlemlenmiştir (McClelland, 1985: 815).

Alschuler (1973) yüksek başarı güdüsü olan bireylerin üç genel özelliğinden bahsetmiştir: İlki; Bu bireyler başarıyı sadece başarma ihtiyacından dolayı isterler, başarının beraberinde getirdiği ödül ikinci plandadır. Yani yüksek başarı ihtiyacı olan bireylere ödül olarak para teklif edilmesi, onları daha fazla çalışmaya itmeyecektir.

İkincisi; Yüksek başarı güdüsü olan bireyler, çabalarının sorumluluklarını/sonuçlarını kişisel olarak üstlenebilecekleri durumlar seçerler. İşleri kadere ya da şansa bırakmaktansa kendi kaderlerini kendileri belirlemeyi tercih ederler.

Düzeltme

Son olarak da; Çeşitli başarı alternatiflerini gözden geçirdikten sonra, hedeflerini dikkatli bir şekilde belirlerler. Hedefleri ne tamamen başarısızlık, ne de kesin başarı olmayacak makul bir risk taşır (Alschuler, 1973, 217-220).

2. Çocuk Gelişiminde Başarı Güdüsü

Çocukluk insan yaşamının en önemli süreci olarak görülmekte ve yetişkinlikteki davranışlarının pek çoğu çocukluk tecrübelerine dayandırılmaktadır.

Çocuk gelişimini inceleyen araştırmalarda, çocuklarda başarı güdüsünün gelişimi konusunda ciddi boşluklar vardır. Diğer konular (ebeveyne bağlılık, saldırganlık vs) tüm ayrıntıları ile incelenirken, başarı güdüsü konusu, yetenekle ilgili çalışmalarla sınırlı kalmıştır (Crandal, Preston ve Robson, 1960: 243). Çocuklar bebeklikten çıkmaya başladıkça, ilk idrak ve hareket yeteneklerinin de gelişmeye başlamasıyla birlikte, başarı güdülerindeki bireysel farklılıklar da gözle görünür hale gelmeye başlar. Örneğin, bazı çocuklar teşebbüslerinde çaba ve ısrar gösterirken, bazıları da tamamen amaçsız ve tutarsız davranışlar sergiler.

İlk okul çağına gelen çocuklarda başarı güdüsü ve davranışları arasındaki farklılıklar pek çok alanda kendini gösterir. Peki bu farklılıklar nasıl gelişir? Diğer ihtiyaç sistemlerinde olduğu gibi, başarı ihtiyacı da, çocukların günlük yaşamlarında tecrübe ettikleri güçlendirmeler ve sosyal öğrenme durumlarının bir toplamıdır. Çocukların başarı davranışları, diğer sosyal davranışları gibi, ödüllendirildiğinde artıp tatmin sağlayabilir, bunun tam tersi de mümkün (Crandal ve d. 1960: 243-251).

Çocuklarda başarı güdüsü yaş gruplarına göre değişiklik göstermektedir. Tüm çocuklar eğitimlerine bazı yeteneklerinin ve bir şeyler öğrenme isteklerinin farkında olarak başlar, ancak süreç içerisinde karşılaştıkları durumlara göre bazı inanışlar, değerler ve hedefler belirler ve farklılaşır. Ve olgunlaşmaya başladıkça performansları ve tercihleri de başarı güdülerine etkiler. Çocuklar büyüdükçe edindikleri bilgilerin değerlendirilebilirliklerini sorgulamaya başlar, gerekenleri kullanır.

Bebeklikten başlayarak çocuğun öz yeterliliği algılamasında, aile çok önemli bir role sahiptir. Çocukta merak uyandıran bir ortam hazırlayan ve kendi başına tecrübe etmesine imkan sağlayan ebeveynler, çocuklarının öz yeterliliğinin gelişmesine büyük katkıda bulunurlar. Çocuklar yeni bilgiler öğrenerek, bunları uygulayarak, bazen de karşılaştıkları zorluklarla tek başına mücadele etmesini öğrenmesi öz yeterlilik algısını geliştirmesine ve başarma hissini tatmasına imkan sağlar. Çocuklarına zorluklarla baş etme yollarını öğreten, ısrar ve çabanın önemini anlatan ebeveynler, şüphesiz onların öz yeterliliklerini de geliştireceklerdir.

Tabi ki de küçücük çocuklardan çok zor görevleri ifa etmesi beklenmemektedir. Ancak oyuncağını kendi başına alması, ya da annesinin yardımı olmadan koltuğa oturması bile çocuğa başarma hissi veren davranışlar olabilir. Tek başına bir şeyler yapabilmenin verdiği mutluluk, söz gelimi ayakkabısının bağcıklarını bağlama gibi, aynı zamanda ona özgür ve irade sahibi bir birey olduğu hissini de verebilir.

Aile ile birlikte akranlar da çocukların başarı güdüsü üzerinde büyük etkiye sahiptir. Arkadaşlarının bir işte ya da görevde başarı gösterdiğini gören çocuklar da, aynı şeyi kendilerinin de başarabileceğine dair bir inanç oluşur (Schunk, 1987).

Çocuklukta ödül-ceza sisteminin de başarı güdüsünü olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Okul çağında yüksek başarı güdüsü olan çocukların anneleri, düşük başarı güdüsü olan çocukların annelerine oranla çocuklarına, başarı ya da kendi başlarına bağımsız bir çaba gösterdiklerinde, sözsüz iletişim yoluyla daha çok şefkat göstermektedirler, sarılma, öpme gibi (Winterbottom,1958; Elliot, 2005: 411). Bu çocukların ebeveynleri aynı zamanda diğer ebeveynlere göre, çocuklarına problem çözme yetkinliği kazandırmak için, mücadeleci hedefler koymakta, iyi performansı sözsüz iletişim yoluyla ödüllendirmekte, ve kötü performansı da kınama ya da dargınlık yoluyla cezalandırmaktadırlar. Bu tarz bir yaklaşım çocuğun bazı beceri ve görevlerini yönetmesine, zor ama yaşına uygun görevlerle başa çıkma ihtiyacını gidermesine ve sonunda başarıya ulaşmayı öğrenerek tatmin olmasına imkan sağlayacaktır.

Şüphesiz ki, kültürel değerler, eğitim süreci, akran grubu ile etkileşim ve çocuk yetiştirme şekilleri de başarı ihtiyacının gelişiminde etkilidir. McClleland ve Friedman (1952: Alschuler,1973) bunlardan çocuk yetiştirme şekli ile kültürel değerler arasında ilginç bir ilişki bulmuştur. Çalışmaları önemli bir sosyo-psikolojik modeli vurgulamaktadır. Belli kültürel değerler, çocuktaki başarı güdüsünü besleyen, çocuk yetiştirme şekillerine yansımıştır. Dahası, eğer bu şekiller yüksek başarı güdüsünü beslerse, ileriki zamanlarda çocukta girişimci bir kişilik ve yöneticilik özellikleri belirgin hale gelebileceği ortaya konmuştur. Buna dayalı olarak McClleland, kültürel değerlerdeki yükselmelerin, ekonomik aktivitelerde gelişmelere neden olabileceğini vurgulamıştır.

Halk hikayeleri de çocuğa kültürel değerleri taşımada önemli bir etken olduğundan dolayı, McClleland (1961) araştırmasını hikayelerden yola çıkarak yapmıştır. Ekonomik alanda başarılı olan toplumlara bakıldığında, halk hikayelerinde yüksek başarı güdüsü görmüştür. Diğer yandan katı ve kısıtlayıcı çocuk yetiştirme yöntemleri uygulayan ülkelerin hikayelerinde düşük başarı güdüsü görmüştür (McClleland, 1961: 63-70).

3. Çocuk Edebiyatı ve Önemi

Silvey (2004), "Çocuklar İçin En İyi 100 Kitap" isimli kitabının önsözünde, çocuğun zihinsel gelişimine iyi yazılmış bir kitaptan daha çok katkı sağlayabilecek hiçbir şeyin olmadığından ve hiçbir şeyin çocuğun zihninde okuma aktivitesinden edindiği tecrübeler kadar uzun süreli izler bırakamayacağından bahseder. Hiçbir şeyin çocukluktan yetişkinlik dönemine kadar okumuş olmak kadar, toplumsal başarıyı garanti edemeyeceğini de belirtir. Bu nedenle, çocuğa okuma alışkanlığı kazandırmanın, ebeveynlerin çocuğa sağladığı en büyük katkı olduğunu vurgular.

Bu kadar önemli olmasına rağmen, 16. yy'a kadar, çocuklar için herhangi bir eser olmadığı görülür. Diğer dönemlerde de çocuk eserlerinin verilmeye başlaması, bir takım tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Kitapların içeriği, dili, seçilen

kelimeler, hatta kapak tasarımı, resimler bile hep tartışma konusu olmuştur. İki yüzyıla yakın bir süredir bu tartışmalar süregelmektedir.

Beverly Lyon Clark (2003), "Kiddie Lit" isimli kitabında, bir yandan çocuklara ve çocukluğa değer verirken, bir yandan da çocukları ve çocukluğu savsakladığımıza değinmiştir. Yayın evlerinin çocuk edebiyatı ticaretiyle, gelirlerini katladığını ancak hiçbir yayın evinin, en çok satanlar listesinde, bir tane bile çocuk eseri bulunmadığını vurgulamıştır (Clark, 2003,2).

B.L.Clark (2003) Abd'de çocuk edebiyatında verilen eserlerin artışıyla, kadın yazarların sayısının artışı arasındaki ilişkiden de bahsetmiş, bundan yola çıkarak da çocuk edebiyatının aslında erkekler arasında küçümsendiğinin, çocuk eserleri vermenin sanki "yazma yeteneksizliği" gibi algılandığının ve erkeklerin "olgunluk endişesi" içine girdiklerinin altını çizmiştir (Clark, 2003).

1900'lü yılların sonlarına doğru bile, S.Ortner'ın (1974) çocukların aslında tam bir insan sayılmayan asosyal varlıklar olduklarını, doğru düzgün konuşamadıklarını ve hatta hayvanlar gibi kontrole ihtiyaçları olduklarını söylemesi çocukların ne kadar küçümsendiğini ama aynı zamanda da şekil almaya ne kadar müsait olduklarını destekler niteliktedir (Ortner, 1974 : 77-78).

Ayrıca bir takım yazarlar, çocuk kitaplarının gereğinden fazla hayal ürünü taşıdığını, bunun da çocukları gerçek yaşamdan koparıp, yanlış düşüncelere sevk edeceğini ileri sürerek, masallarda gerçeklik unsurlarını savunmuşlardır. Tam aksine başa bir grup yazar da hayal kurmanın bir çocukluk ihtiyacı olduğuna vurgu yapmış, masallarda hiç yer verilmese bile çocukların kendi hayal dünyalarını kuracaklarını belirtmiştir (Oğuzkan, 2001, 23-25).

Aslında çocuk edebiyatının tam anlamıyla gelişmesi 19.yy'ın ikinci yarısından sonra yetişkin edebiyatının tam anlamıyla bir sektör olarak gelişmesinden sonra olmuştur, bu döneme kadar çok nadir olarak çocuklara yönelik eserler verilmiştir (Shavit, 1986: 2-3).

Çocuk edebiyatındaki gelişmelerin nedenlerini "Çocuk Kitapları Üstüne" isimli kitabında Alagu şöyle yorumlamaktadır:

> "Bugün artık aileler ve eğitimciler, onlara yönelen yayın evleri, onları izlemek zorunda olan profesyonel yazarlar, çocukların ellerine verilecek romanları, onların rastgele beğenilerine bırakmak, bu arada çocuğun vaktinden önce kafaca ve ruhça bozulmalarına boyun eğmek istemiyor. Bundan dolayıdır ki çocuğun okuma ihtiyacını karşılamaktan çok uzak bulunan dünya çocuk edebiyatının eski listelerine yeni eser katmak, çocuğun okuma çağının basamaklarına göre düzenlenmiş içi ve dışı kaliteli çocuk romanları arıyorlar. Ortaya çıkmasını temin yoluna gidiyorlar. Bu yolda milletlerarası araştırmalara ve işbirliğine yönelmekten çekinmiyorlar." (Alagu, 1965, 16)

Bizde çocuk edebiyatı meşrutiyetten sonra yaygınlaşmaya başlamıştır. Bunda, Batı tarzı eğitim sisteminden etkilenip, dünya çocuk klasiklerinin dilimize çevrilmesinin etkisi olmuştur. Ancak yapılan tercümelerde çocukların anlayacağı bir dilin kullanılmaması, çocukların bu kitaplardan gerektiği ölçüde istifadesini engellemiştir.

Daha sonra yayınlanan çocuk gazeteleri ve dergilerde bu konuya yavaş yavaş önem verildiğini göstermektedir. Tevfik Fikret, Alaeddin Gövsa, Ali Ulvi Elöve'nin çalışmalarıyla bu konudaki boşluk hızla doldurulmaya çalışılmıştır (Çelik, 1998).

Bu alandaki gelişmeler Unesco'nun 1979'u çocuk yılı ilan etmesinden sonra daha çok gündeme gelmiş, çocuk edebiyatının akademik olarak incelenmesine de son 30-40 yıl içinde ağırlık kazanmıştır (Çıkla, 2005: 102).

Çocuk edebiyatına ait eserler, antropoloji, sosyoloji, dil ve edebiyat gibi pek çok açıdan incelenmiş olmasına rağmen psikolojik olarak incelendiği araştırma sayısı oldukça azdır. Bu anlamdaki en kapsamlı araştırma McClleland'a (1961) aittir. McClleland, arasında Türkiye'nin de bulunduğu pek çok ülkenin hikayelerini inceleyerek bunları "*başarı, yakınlık ve güç motifleri* açısından incelemiş," (Dökmen, 1984: 186) çocuk edebiyatı ve ekonomik durum arasındaki bağlantıya dair araştırmalar yapmıştır (McClleland, 1961: 152).

Tabi ki, dünya çocuk edebiyatında Arap etkisini de yadsımamak gerekmektedir. Avrupa'da ancak 18. yy da bağımsız bir kimlik kazanan çocuk edebiyatı, Binbir Gece Masallarıyla renklenmiştir. Alaeddin, Simbad, Kırk Haramiler gibi eserler tüm dünya çocuklarının gözde masalları olmuştur.

Türkiye'de çocuk edebiyatı, özellikle de son yıllarda önemli ve olumlu bir yönde hızlanmış, hem içerik hem de yapı açısından batı edebiyatı düzeyinde eserler verilmeye başlanmıştır. Çocukların günlük yaşamda karşılaştıkları fakat kavramakta zorluk çektikleri soyut kavramlar da (korku, sevgisizlik, cinsiyet, vb.) ele alınmıştır (Adıgüzel, t.y.:139).

Okuyan (2009) yaptığı araştırmada Türkiye'de öğretmenlerin çocuk kitaplarını seçerken kitapları çocuklar için cazip hale getiren dış yapı özelliklerinden çok eğitsel boyutuna önem verdiğini belirlemiştir (Okuyan,2009: 155). Türk çocuk edebiyatında özellikle vurgulanan bu eğitsel yönler ahlaki ve manevi kavramlar olmuştur (Şahbaz, 2008: 192).

Çocuğun duygu ve hayallerinin gelişmesine katkı sağlayan çocuk edebiyatının, çocuklara ilk elden bilgi sunmak gibi didaktik bir hedefi yoktur. Çocukların öğrenmeleri gerekeni hikayelerdeki karakterlerin hayatlarından ve yaşamla ilgili tecrübelerinden öğrenmeleri beklenir. Eğer eserler, çocuğun içinde bulunduğu toplumla uyumlu ise, çocuklar topluma adapte olmada olmakta zorluk çekmeyeceklerdir (Turan, 2002: 201).

Çocukların gelişiminde önemli bir fonksiyonu olan çocuk edebiyatı eserleri, çevresini sorgulayan, olayları tartışan, sanata, bilime ve insanlara saygı duyan, duygu ve mantığın dengeli bir sentezini yapabilen bireylerin yetişmesinde önemli bir faktördür (Okuyan, 2009: 136).

Platon'un *Devlet* eserindeki;

> "O halde çocuklarımızın rastgele insanlar tarafından yazılan, rastgele hikayeleri okumalarına izin mi vereceğiz? Belki bu düşünceler gelecekte edineceklerini düşündüğümüz fikirlerle tamamen zıt fikirlerdir. Buna izin veremeyiz. Masalları yaratanların başında durmalıyız, iyi masallara izin vermeli, kötüleri elemeliyiz…" (Platon, ,106)

sözleri ile bu konunu ciddiyeti çok daha iyi anlaşılmaktadır.

Somers ve Gibson'a (1994) göre toplumsal algılar hikayeleme yoluyla oluşmaktadır ve bu hikayelemeler toplumun davranışlarını düzenler, yaşamın her alanında karşılaşılan olaylar ve tarih bu hikayelemelerden doğan algılara göre anlam kazanır. Bu durumda toplumsal kimlik de bir anlamda bu hikayelemeler sayesinde oluşur.

Bu nedenledir ki edebi eser verilmesi sanıldığı kadar masum bir etkinlik değildir (Somers ve Gibson, 1994: 40-60). Bir eserin okuması, kişinin yaşamı boyunca öğrendiği tüm bilgileri geri çağırmasına ve yeniden yorumlamasına neden olan bir etkinliktir. Bu nedenle Platon sanatçıların eserlerinde sadece "iyi" ve "güzel" olanı anlatmaları gerektiğini söylemiştir.

Şirin'e göre (1994) iyi bir çocuk kitabı çocuğun kendisini tanıması, kişiliğini geliştirmesi için ona kılavuzluk etmeli, gerekiyorsa davranışlarını değiştirmesine yardımcı olmalıdır. Bunları yaparken çocuğun, yaşamın farklı yönlerini öğrenmesine imkan sağlamalı, farklı insanlar, ülkeler, kültürler öğrenmesine de katkı sağlayarak bilgi hazinesini de genişletebilmelidir (Şirin,1994; 215).

Çocuk edebiyatına araştırmalarıyla tanınan Jacob (1985: Oğuzkan, 2001) çocuk edebiyatının neden önemli olduğunu şöyle maddelemiştir :

1. ***"Edebiyat hoş vakit geçirtici, eğlendirici bir şeydir."*** Sadece çocuklar için değil yetişkinler için de eğlenerek öğrenme etkili bir öğrenme metodudur. Edebiyatta insanların hoşça vakit geçirebilmesine katkı sağlayan bir unsurdur.

2. ***"Edebiyat ruha canlılık verir, yaşama gücünü artırır."*** Edebiyat aleminin, şiirlerin, hikayelerin büyüleyici dünyasına kendini kaptıran insanların, günlük tasalarından geçici olarak da olsa kurtulabilmesi, insanı dinlendirir ve canlanmasını sağlar. Bu anlamda Schiller' in de dile getirdiği "Benim yaralı ruhum ancak edebiyatın gizemli dünyasında huzur bulur" sözü de manidardır. Çocuklarımıza da okullarda okuma alışkanlığı edinmeleri için bir takım olanaklar verilmediği sürece, edebiyatın bu gizemli değerini öğrenmekte geç kalacaklar, yahut hiç öğrenemeyeceklerdir.

3. ***"Edebiyat yaşamı tanımaya yardım eder."*** Çocuklar için ne televizyon, ne radyo, ne bilgisayar kitapların sağladığı yaşamı tanıma olanağını veremeyebilir. Öykülerde geçen yaşantılar, kahramanların duygularını birebir aktarması, yalnız çocuğun hayal gücüne katkıda bulunmakla kalmaz, aynı zamanda o yaşantıları farkında olmadan kazanmasına da yardımcı olabilir.

4. ***"Edebiyat bir rehberlik kaynağıdır."*** Edebiyat kişinin kendini tanımasına eksik ya da farklı yönlerini oraya çıkarmasına yardımcı olabilir. Muhakkak ki tüm edebi eserlerden aynı faydayı bekleyemeyiz. Ancak hakkını vererek ortaya konmuş bir eser, hem kişinin kendini tanımasına hem de kişiler arası ilişkilerine katkı sağlayabilir.

5. ***"Edebiyat yaratıcı etkinlikleri özendirir."*** Edebiyat çocuğun yaratıcılığını, hayal gücünü ortaya çıkaran bir unsurdur şüphesiz. Aynı zamanda diğer sanat dallarına geçişini de tetikleyen bir unsur olarak düşünülebilir. Söz gelimi çocuğun kitapta sevdiği bir karakter resim yapıyorsa, çocukta resme karşı bir merak uyandırabilir. Çocuklar edebiyat, okuma, yoluyla ne kadar zengin yaşantılar edinirse, ilerideki yaşamlarının da bir o kadar zengin olması olağandır.

6. ***"Edebiyat güzel bir dil demektir."*** Çocukların ana dillerinin gelişmesi için okumanın çok önemli bir payı bulunmaktadır. Çocuklar edebi eserler aracılığıyla hem dile ilişkin kuralları farkında olmadan edinecek, hem de yeni kelimelerle dillerini zenginleştireceklerdir.

Atkinson ve Stewart (1999) kitaplarında, günümüzde Amerikan Çocuk Edebiyatı'nın, edebiyatçılar yerine uzmanlar tarafından hazırlandığını bu nedenle de

kitaplarda gerçek derin ve zengin mananın gözden kaçırıldığını vurgulamışlardır. Onlara göre bu tür kitaplar sadece belli kavramları öğretip, etnik edebiyat üzerine yoğunlaşarak, çocuk edebiyatı olmanın çok dışında kalmışlardır. Amerikan toplumu homojen bir toplum değildir ve kitaplarda öyleymiş gibi göstermek çocukların içinde bulundukları topluma yabancılaşmalarına ve toplumu yanlış yorumlamalarına neden olmaktadır (Atkinson ve Stewart, 2009, 1-2).

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesine göre "İnsanlık çocuğa verebileceğinin en iyisini vermekle yükümlüdür." Bu durumda edebi eserleri de bu maddeden soyutlamamak gerekir. Çocuklar için bir eser verilecekse, her türlü bilgiyi farkında olmadan depolayan çocuklar için, muhakkak ki en iyisi, en faydalısı verilmelidir. M. Hill'e (1947: Oğuzkan, 2001) göre, her şeyden önce iyi bir kitap, çocukların ilgisini çekecek ve onlara gereksinimlerini karşılayacak kitaptır. Eğer bir kitap çocuğun ilgisini çekmiyorsa, edebi anlamda ne kadar değerli olursa olsun, o kitabın iyi bir kitap olduğundan söz etmek imkansızdır. Bu nedenle çocuğa verilmek istenen mesajlar akıcı ve dikkat çekici bir üslup kullanılarak anlatılmalıdır.

Bazı ana ihtiyaçlar pek çok kimse için ortak ihtiyaçlardır. Çocuklar için bu ilk çocukluk dönemlerinde dar bir sınır içinde kişisel ihtiyaçlar olsa da, zamanla çocuğun gelişmesiyle bu ihtiyaçların sınırı genişler ve toplumsal bir hal alır. Çocuk bu ihtiyaçlarını karşılamak için toplumsal onay peşinde koşar ancak bunun yollarını pek bilemez. Nitelikli edebi eserler çocuklara bu yolları bulmada doğrudan ya da dolaylı olarak yardım edebilirler.

7. Liderliği Anlatmada Çocuk Edebiyatı

Edebiyat yoluyla çocuklara bazı değerleri ya da kavramları öğretmek yeni bir fikir değildir. Edebiyatın sadece çocuklar üzerinde değil, yetişkinler üzerindeki büyüleyici etkisine baktığımız zaman edebiyatı bir öğrenme aracı olarak kullanmanın çok da kötü bir fikir olmadığı söylenebilir.

Geçmişten günümüze kadar pek çok millet, kendileri için önemli konuları öğretmede gerek yazılı, gerek sözlü edebiyata başvurmuştur. Ahlaki masallar,

kahramanlıkların anlatıldığı hikayeler, yöneticilere baş kaldırmak için yazılmış şiirler, ya da milletlerin varoluşunu açıklamaya yönelik destanlar…

Bu öğretiyi daha etkili hala getirebilmek için şüphesiz ki çocuklar en iyi alıcı konumundadır. Toplumlarında bu durumun farkında olmaları çocuk edebiyatını günden güne daha cazip ve profesyonel hale getirmeye başlamıştır.

İngiltere de 1700'lü yıllarda çocuk edebiyatı ticareti büyük önem kazanmış, püriten inancının baskınlığıyla edebiyat çocuklara dini bilgileri ve sosyal sorumluluklarını öğretmek amacıyla kullanılmıştır. 1700'lü yılların ilk yarısında Isaac Watts'ın yazdığı yaklaşık otuz şiir ile çocuklara, incili okuyup, ölümü ve cehennemi düşünerek nasıl iyi bir püriten olacakları öğretilmeye çalışılmıştır. Daha sonra bu şiirler bestelenerek yaklaşık iki yüzyıl boyunca kilise ayinlerinde çocuklara okutulmuş ve İngiliz çocukluğunun bir parçası haline gelmiştir (Hunt ve Butts, 1995: 26-28).

Kitapların çoğuna egemen olan konular aslında, toplumların genel olarak önem verdiği değerleri de ortaya koymaktadır. Örneğin Afrika-Amerikalıları ırkçılık konusunda derin yaralar almışlardır ve çocukların bu baskının farkında ve bilincinde olarak yetişmesi, kendilerini değerli olarak görmeleri için kitaplarda ırkçılığın kötü bir şey olduğu vurgulanmış ve kahramanlar hep siyahi kişilerden seçilerek motivasyon sağlanmaya çalışılmıştır.

Sovyetler Birliği, dünyanın teknolojide ve bilimde en gelişmiş komünist düzenini kurma isteğini çocuk edebiyatına yansıtmış ve 1920-1930 yılları arasında çocuk edebiyatında bilim, teknoloji ve ütopya temaları hakim olmuştur (McCannon, 2001: 154).

Japon çocuk edebiyatında, Japon sosyal sisteminin temellerini oluşturan, empati, sadakat, sabır ve uyum göze çarpmaktadır. Çocuklara kültür anlatılırken, bu ideoloji, sosyal yaşam ve gelenekler üzerinden gidilmektedir (Kelly, 2008: 61).

Küba'da ise sosyalist ahlak ve davranış prensiplerini yaymak ve benimsetmek amacı ile devrim ve sömürge tarihinin öykülerle anlatılması yoluna gidilmiştir.

Türk edebiyatında da Ziya Gökalp'in çocuklara edebiyatla ulaşma konusundaki hassasiyetini görmekteyiz. Çocukların eğitimi, toplumsallaştırılması ve

diğer psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması gibi konularda, edebiyat-çocuk ilişkisini çok önemli bulur Ziya Gökalp. Ziya Gökalp eserlerinde toplumsal kuralları, beşeri değerleri ve özellikle de Türklük kavramını çocuklara edebiyat yoluyla aşılamaya çalışmıştır. Türk kültürüne ait kelimeler ve Türkçe kelimeler seçmiştir (Ateş, 2005: 103).

Örnekleri çoğaltmak elbette mümkün. Çünkü hikayeler tüm kültürlerde çok önemlidir. İnsanlar yıllar boyu tecrübelerini anlamlı kılmak, fiziksel dünyanın anlamını açıklamak, insan doğasını ve toplumu tanımlamak için hikayelere başvurmuştur. İnsanların algı, tutum ve değerlerini bir nesilden diğerine aktaran en güçlü ve en önemli araç olmuştur hikayeler.

Hourian'a göre (1997) çocuklara daha ilk çağlardan itibaren anlatılan hikayelere sıkıştırılmış "zaman" ve "sonuçlar" içeriğinin, tamamen hayal gücüne dayalı olduğunu bilmemize rağmen, bizleri doğruluk payı da içerdiğine inandırmaktadır. "Bir varmış bir yokmuş" ile başlayıp, "Bundan sonra hep mutlu mesut yaşadılar" diye biten hikayeler yer ve kişiler her ne olursa olsun, sebep-sonuç, zaman-değişim ve insan karakterlerine dair dolaylı anlatımlar yapmakta ve sürekli bir iyimserlik ortaya koymaktadır: Problemler çözülebilir, her şey iyiye dönebilir, ve mutluluk başarılabilecek bir olaydır. Bir çok insanın zihninde hikayelerin bu kısmı muhakkak vardır. Bu da onların hikayelerden etkilenip, hayata inatla tutunarak bu mutlu sona erişme isteklerinden kaynaklanıyor olabilir (Hourian,1997; 1-3).

Hourian'ın düşüncesinden yola çıkarak, hikayelerin çocuklara ilk etapta, mutlu sona er ya da geç erişileceğini öğrettiğini savunabiliriz. Bunun için hikayenin kahramanının/larının geçtiği yollar önemlidir. Bu yollar okuyana lider ya da kahraman olabilme vasıflarını da öğrenmeye götüren yollardır aynı zamanda.

Liderlik hem evrensel, hem de antik bir kavramdır. Liderliğe ait örnekler, hikayeler ve modeller pek çok Yunan ve Latin eserinde bulunmaktadır ve bugünün hızla değişen dünyasında liderlik çok önemli bir role sahiptir (Bass, 1990: 137).

Liderliği anlatmada, edebi formların mecaz olarak kullanılması yeni bir fikir değildir. Tarih boyunca, makaleler, menkıbeler ve epiklerde hep etkili liderliğin prensiplerini anlamaya yönelik semboller yer almıştır.

Ayrıca, kutsal kitaplardan aktarılan, Hz. Musa'nın hikayesi gibi hikayeleri ya da başarılı insanların anlatıldığı biyografik eserler de liderliğin anlatılmasında yararlı olabilir. Bu tür hikayeler üç önemli faktörü barındırmaktadır. İlki, bu hikayeler içerik üzerinde durular ve bu da okuyucunun liderliğin gerçek tanımını öğrenmesinde yardımcı olur. İkincisi biyografi gibi eserler, liderlik hakkındaki karmaşıklıkları ve akabindeki duyguları yansıtabilmek için karakterin en gerçek yanlarını yansıtır. Bu da okuyucunun gerçek duygularla yüzleşmesine imkan tanır. Son olarak da aynı karmaşıklıklar ahlaki liderliği öğretmede ve tartışmada araç olarak kullanılabilir (Boulais, 2002: 55).

Edebiyat yoluyla bir şeyler aşılama, edebiyatı bir nevi güdüleme aracı olarak kullanma, mitolojik hikayelerle başlar. Roland Barthes'ın (1972) "*Mythologies*" kitabına göre mitolojik hikayelerin iki amacı vardır:

1. Olayları ortaya çıkarmak,
2. Bu olayları anlamamızı sağlayarak bizlere empoze etmek (Barthes,1972: 117).

Antik zamanlardan beri anlatılan günümüzde de çocuklar için yeniden tasarlanarak, resimler ve süslemelerle anlatılan Odyssey' nin hikayesi bunun en güzel örneklerinden biridir. Başarılı olmak için savaşma ihtiyacı hemen hemen tüm hikaye boyunca gösterilmiştir.

Hourihan (1997) eserinde bu durumu günümüzle ilişkilendirerek yorumlamıştır. Ona göre, Odyssey ve diğer mitolojik eserlede bir ırkın hep diğerine karşı üstün gösterilmesi, günümüzde bazı ırkların kendilerini diğer ırklardan daha üstün görmesinin ana nedenidir. Örneğin Avrupalı toplumlara göre Avrupalı olamayanlar hep barbar ve gelişmemiştir. Oryantal (doğulu) toplumlarda ise Avrupalılar kafir, ya da komünist. Diğer tarafın hep şeytani olarak görülmesi,

mücadelelerini de haklı çıkarmaktadır. Çünkü mitolojik eserlerde her zaman aşağı ırklarla mücadele eden bir kahraman olmuştur. Bu ister Odyssey olsun ister Gılgamış (Hourian, 1997; 4-15).

Türk yazarlar tarafından anlatılan kahramanlık öykülerine baktığımızda da benzer bir özellik görmekteyiz.

Bu ve bu tarz alıntılara kahramanlık öykülerinin anlatıldığı hemen hemen her eserde rastlamaktayız. Toplumun bireylerine öz güven aşılamak için, mitolojik devirlerden bu yana "ırk" unsurunu kullanmak etkili bir telkin yöntemi olmuştur ve bu ırka mensup olmak önderliğin ve başarının ilk adımı olarak görülmüştür.

Gehr'e göre (1994) bazı klasik eserler liderliği keşfetmede önemli bir araç olarak kullanılabilir. Böylece okuyucu, hem olayın geçtiği yeri, hem de karmaşıklıkları ve bunların çözümlerini canlandırarak farklı bir bakış açısı kazanabilir (Gehr, 1994: 157).

Batı edebiyatının ilk eserlerine baktığımızda, Robinson Crusoe, Gulliver, Kayıp Cennet, kahramanlar hep bir arayış ve bir mücadele içerisindedir. Devlerle savaşırlar, doğayla savaşırlar, kötülerle savaşırlar… Hepsi güçlü, zeki, yetenekli, cesur ve davaya adanmıştır. Bir anlamda zafere ulaşmak isteyen kişinin özellikleri sıralanmıştır ve kahraman olmak isteyen kişiden beklenen özelliklerdir. Bu özelliklerini iyi yönde kullanıp, doğayla ya da aşağılık ırklarla savaşı kazanan hep mutlu sona erişmiş ve kahraman olmuştur. Bir yandan kahraman olacak kişinin özellikleri verilirken bir yandan da alttan alttan bir hususa dikkat çekilmektedir bu eserlerde. İngiliz edebiyatında yıllarca kitap kahramanları hep beyaz ırktan seçilmiştir. İlk dönem eserlerine baktığınızda, hiçbir kitapta siyahi bir insanın kahraman olduğuna tanık olmazsınız. Bunu okuyan insanlara kahramanların sadece beyazlardan çıkabileceği mesajını vermediğini kim iddia edebilir?

Beyaz ırk siyahlara medeniyeti getirmiştir. Robinson Crusoe'da da adaya düşen Robinson'un yanına gelen Friday (Cuma) kaba saba, medeniyetten yoksun zavallı biri olarak tasvir edilmektedir. Robinson, bildiği her şeyi samimiyetle bu zavallı barbara öğreteceğine ve onu medeniyetle tanıştıracağına dair kendine sözler

vermektedir (Defoe, 1994: 216). Aynı şartlarda aynı ortamda bulunmalarına rağmen, siyahi ötekinin yanında liderlik rolünü üstlenmiştir.

Edebiyat aracılığı ile çocuklara liderliği öğretmek, değerler, karakter gelişimi, ahlak gibi kavramların başarıyla öğretilmesine imkan sağlamaktadır. Farris ve Fuhler (1994) çocuk edebiyatındaki basit ve dolaysız anlatım ile imgelerin, sadece çocukların değil tüm yaş grubundaki okuyucuların hikayedeki mesajı almasına imkan tanıdığını savunmuştur (Farris veFuhler,1994: 83).

BÖLÜM III -- ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ

1. Araştırma Yöntemi

Nitel araştırmalarda araştırmacıların elde ettikleri veriler, her zaman kelimeler ve cümleler olmuştur. Bu kelime ve cümleler arasından bilimsel ve güvenilir veriler ortaya çıkarmak için, içerik analizi denilen yöntem uygulanır. Bu araştırmada da içerik analizi kullanılmıştır, bu nedenle, içerik analizi, ilkeleri ve uygulama alanlarından bahsetmek yerinde olacaktır.

1.1. İçerik Analizi Nedir?

İçerik analizi, veriden onun içeriğine ilişkin, tekrarlanabilir ve geçerli sonuçlar çıkarmak üzere kullanılan bir araştırma tekniğidir (Krippendorff, 2004, 18).

"İçerik analizi, çok çeşitli söylemlere uygulanan bir takım metodolojik araç ve tekniklerin bütünü olarak tanımlanabilir. İçerik analizi adı altında toplanan bu araç ve teknikler, her şeyden önce kontrollü bir yorum çabası olarak ve genelde tümden gelime dayalı bir "okuma" aracı olarak nitelendirilebilirler" (Bilgin, 2006, 1).

İçerik analizi, bilim amacıyla metine (ya da diğer sembolik kaynaklara) uygulanan her türlü metodolojik ölçümdür (Duriau, Reger ve Pfarrer, 2007:6; Shapiro ve Markoff, 1997, 14).

Kolbe ve Burnett'e göre (1991; Snyder-Duch ve Bracken,2002: 588) içerik analizi, kaydedilmiş erişimin, her türündeki sembolik içerikleri sistematik olarak değerlendirmek için kullanılan, gözlemsel bir araştırma metodudur. Bu erişimler pek çok düzeyde analiz edilebilirler (simgeler, kelimeler, roller vs).

Neuendorf (2002) içerik analizinin, mesaj niteliklerinin sistematik, objektif ve kantitatif olarak araştırılması olduğunu belirtmiştir. Bu araştırma, insan etkileşimlerin dikkatli bir şekilde incelenmesini, televizyon kanallarındaki karakter portrelerinin analizini, filmleri ve romanları, haberlerdeki kelime seçimlerini ve politik demeçleri , ve bu gibi daha pek çok şeyi kapsar (Neuendorf,2002, 1-2).

1.2. İçerik Analizinin İlkeleri

İçerik analizinin tanımları konusunda pek çok ihtilaf söz konusu olsa da, ilkeleri konusunda uzlaşmaya varılmıştır. Objektiflik, sistematiklik ve genellik ilkeleri sadece içerik analizinin ilkeleri olmayıp, bütün bilimsel çalışmalar için geçerli olan ilkelerdir. Bu nedenle "doküman türündeki kanıtsal belgelere"

içerik analizi uygulanabilir demek yanlış olmaz (Hepkul, 2002, 3).

Objektiflik İlkesi: Objektiflik ilkesi gereği her bir aşama açık ve net bir şekilde ifade edilen kurallara ve yöntemlere dayanmalıdır.

İçerik analizinin en basit ve en ufak formları bile, araştırmacının verilere dair bir yargıda bulunması için geçerlidir. Hangi kategori de ne olacağı nasıl belirleniyor? (kelime, şekil, hikaye vs). Bir kategori diğerinden nasıl ayırt ediliyor? Objektiflik ilkesi araştırmacının kendi öznel yargılarını tam olarak ortadan kaldırmasa bile, bunları en aza indirgeyecek bir dizi kuralları belirlemiş olur.

İlgili ve ilgisiz verilerin seçimine dair kararların verilmesinde ve bu verilere dayanarak elde edilen sonuçların yorumlanmasında hangi süreçlerin izlendiğini, araştırmacı net ve kabul edilebilir bir şekilde anlatabilmelidir. Aksi takdirde objektiflik ilkesine bağlı kalınmıştır denilemez (Holisti, 1969, 3).

Ancak, bir araştırmacıdan diğerine göre, sonuçların yorumları değişkenlik gösterebilir. Bir araştırmacının, elde edilen sonuçlardan doğru yorumu yaptığını söylemesi diğerlerinin de aynı bakış açısıyla sonuçları değerlendirmesini gerektirmez. Aksine, objektiflikle anlatılmak istenilen, bulguların/sonuçların yönteme bağlı olmasıdır. Değişkenlik gösteren, ancak bu bulguların yorumlanması olabilir. Kısacası, yöntemin objektif olması gerekliliği ile bulguların yorumunun öznel olması, birbirinden ayrı konulardır (Koçak ve Arun, 2006, 23).

Sistematiklik ilkesi: Sistematiklik, dahil edilen ve dışta bırakılan içerik ve ya kategorilerin, aynı standartlara uygun kurallara göre belirlenmesini ifade eder. Bu ilke sayesinde, araştırmacının sadece kendi kişisel görüşlerini, kanıt olarak araştırmaya dahil etmesinin önüne geçilmektedir.

Ancak içerik analizini, kendisine benzeyen diğer uğraşlardan, indekslerden ve bibliyografyalardan ayırt etmek için bu iki ilke yeterli değildir. Çünkü bahsi geçen bu çabalar içerik analizinden daha sistematik ve objektiftir. Bunlar içerik analizine kaynak oluşturabilir ancak tek başlarına içerik analizi adını alamazlar, zira teorik amaçlı hazırlanmamışlardır. Yalnızca belli kurallara göre hazırlanmış listelerdir.

İçerik analizi çalışmasının gerçek niteliğine uygun olması için, veriler teorik bir temele dayanmalıdır ki bu da ancak üçüncü ilke olan genellik ilkesiyle mümkündür (Holisti, 1969, 4).

Genellik ilkesi: Araştırmada elde edilen bulguların teorik temel taşıması genellik ilkesini oluşturur. Sadece tanımlamaya yönelik, dokümanın diğer özelliklerini göz önünde bulundurmayan bilgiler anlamlı değildi. Anlamlı olabilmesi için;

- Dokümanın diğer özellikleri ile birlikte değerlendirilebilmesi,
- Benzer başka dokümanlarla karşılaştırılabilmesi, ya da dokümanı ele alan kişinin yaşadığı zamanın karakteristik özellikleri ile karşılaştırılabilmesi,
- Ve hitap ettiği kitlenin özellikleri ile birlikte ele alınabilmesi gerekmektedir.

Yani, iletişim özelliklerine sahip bir doküman tek başına bir anlam ifade etmezken, başka verilerle anlam ifade eder. Bu ikisi arasındaki ilişki bir teori olarak sunulur. Bu nedenle içerik analizi çalışmaları başka verilerle karşılaştırmayı ve ilişkilendirmeyi içerir ve bu ilişkilendirmenin ne bağlamda yapıldığı da araştırmayı yapan kişinin teorisinde ifade edilir (Hepkul, 2002, 4-5).

1.3. İçerik Analizinin Uygulama Alanları

İçerik analizi tekniklerinin genel ve hazır kalıpları yoktur. Temel bir takım kurallardan oluşur. Hangi tekniğin ne şekilde, nerede ve ne için kullanılacağının belirlenmesi gerekir. İçerik analizi pek çok alana uyarlanabilen bir yöntemdir. Araştırma amaçları farklı olduğundan analiz yolları da farklı olabilir.

Farklı kullanım alanlarına şu uygulama örnekleri verilebilir:

- Toplum üzerinde kitle iletişimlerinin kültürel etkilerinin araştırılması,
- Bir kliniğe başvuran bireylerin ifadelerini (tekrarlar, dil sürçmeleri, sessiz kalışlar) takıntılarını ve ya bu tarz buhranlarını yansıtan göstergelerin araştırılması,
- Belli bir savaş öncesinde askerlerin ailelerine yazdıkları mektupları inceleyerek, savaşa ait tarihsel bilgi sağlanması,
- Uyum problemlerini incelemek üzere çocuklarla yapılan görüşmelerin analizi,

- Siyasi bir kampanyada, karşı tarafın propagandalarını anlamaya yönelik analizler,
- Reklam kampanyalarından amaca uygunluğu incelemek üzere, kampanyada baz alınan esas ve yan temaların karşılaştırılmalı analizi,
- Okul kitaplarının incelenmesi ve bunun sonucunda değerler sisteminin ortaya konulması,
- Görüşme analizleri, mesela serbest mülakat,
- Siyasetçilerin kendi demeçleriyle ilgililik düzeylerinin ölçülmesi,
- Modern çağı ahlak evriminin incelenmesi amacıyla güncel magazin türü dergilerdeki reklamların incelenmesi,
- İşletmelerin formel ve informel iletişim ağını belirlemek için, telefon çağrılarından ve iş notlarından faydalanılması,
- Kamuya açık yerlerdeki duvar yazılarından yola çıkılarak, kolektif şuurun ölçülmesi,
- Mizah öykülerin yapısının incelenmesi,
- Şarkı sözlerinin analizi,
- Günlüklerin ve ajandaların analizi,
- Akli dengesi yerinde olmayana hastaların rüyalarının analizi,
- Gazete, radyo, televizyon gibi yerlerdeki haberlerin incelenmesi, (Bilgin,2006, 8-10).
- Bireylerin ya da grupların psikolojik durumlarını tespit etmek,
- İletişim içeriğindeki yönelimleri belirlemek,
- Belli bir konuya dair bilgi birikimlerinin gelişimini incelemek,
- İletişimdeki uluslar arası farklılıkları açığa çıkarmak,
- Nüfus gruplarının tutum, çıkar ve kültürel değerlerini yansıtmak

(Hepkul,2002, 10-11).

1.4. İçerik Analizinin Uygulanması

Krippendorf'a göre (2004) içerik analizi yürütülürken cevaplanması gereken bir altı soru bulunmaktadır:

I- Analiz edilecek veriler hangileridir?

II- Bu veriler nasıl tanımlanmıştır?

III- Örneklemi alınan ana kütle nedir?

IV- Analiz edilecek olan verilere ilişkin içerik nedir?

V- Analizin sınırları nedir?

VI- Çıkarımların amacı nedir? (Krippendorf,2004: 27)

Bu işlemleri gerçekleştirirken izlemesi gereken iki aşama bulunmaktadır.

1.4.1. Analitik Betimleme ve Kodlama:

Analitik betimleme içerik analizi yönteminin ilk aşamasıdır. Bu yöntemle mesaj içeriklerinin özellikleri objektif bir şekilde belirlenerek, öznel yargıların önüne geçilebilir. Bunun için içerik analizi işe bir takım verileri kodlayarak başlar. Kodlamak, mesajın taşıdığı anlam üzerine bir takım işlemler yapmak demektir. Mesajın anlamını kategorilere bölerek, mesajın bütünü ile kategorilenmiş hali arasında bir takım benzerlikler bulunduğunu varsaymaktır. Bilgin'e göre (2006) kategorilerin saptanması kodlamanın başlangıcıdır (Bilgin,2006, 11-12).

Kodlama o kadar güvenilir ve objektif olmalıdır ki, bir kere bir konu çalışılmışsa, daha sonra farklı altyapılardan (background) gelen, pek çok çeşit insan genel olarak uygulanmasında hemfikir olmalıdır.

Kodlamayı yapacak kişi, mesaj havuzunun dilinde yeterli olmalıdır. Söz gelimi, eğer basılı reklamları analiz edecekse, grafik tasarımı hakkında bilgi sahibi

olmalıdır ya da bir doğal söylemleri analiz edecekse, söz konusu dilin nüanslarını ve diyalektik farklılıklarını bilmelidir (Neuendorf, 2002, 9).

1.4.2. Çıkarım

Belirli bir metinden bağlamsal bir çıkarım yapma, verilerin dışında bir analizi ifade eder. Metnin tanımlayıcı verileri ile bu verilerin ifade ettiği anlam, bulunduğu atıflar, provoke ettiği şeyler ya da sonuçları arasında bir köprü vazifesi görür. Analize konu olan metnin içeriğindeki gözlemlenemeyen olgulara değinir. Ancak sadece değinmekle kalmaz, gerektiğinde kanıtlarla desteklenebilecek dayanaklar da getirir. İçerik analizinde bu tür dayanaklar, söz konusu metin hakkında bilinen her şeyle desteklenebilir (Krippendorff, 2004, 85). Yani, sabit veriler arasındaki ilişki, ve bu ilişkiye katkıda bulunacak faktörlerin bir arada nasıl işlediği hakkında açıklayıcı bir teoriye sahip olmak gerekir.

Hepkul'a göre (2002) örneğin, medya alanında yapılan bir araştırmada, politik bir kararın medya üzerindeki etkisi tahmin edilmek isteniyorsa, politik süreç içerisinde medyanın rolünü bilmek yeterli olmayacaktır. Kimlerin, hangi dayatmaların, ya da iddiaların süreci ne şekilde etkilediğini de bilmek gerekecektir (Hepkul, 2002, 9).

1.5. Okul Kitaplarının Analizi

1.5.1. İdeolojik Analiz

İdeolojik analiz sosyal oluşum içinde insanlar için ve insanlar tarafından oluşturulan anlamları anlamayı amaçlar. Ekonomik, politik ve ideolojik uygulamalar, insanların farklı ama birlikte ilerleyen uygulama alanlarıdır. Birinden diğerine karşılıklı etki ve baskı uygulanır ama aynı zamanda da göreceli bir özerklik içinde yürütülmeye çalışılır. Yani ideolojik uygulamalar, basit ve birleşik değil de, ayrı türlerin karışımı gibi anlaşılmalı ve yorumlanmalıdır. İdeolojik analizde, ana

konunun yapısal ve işlevsel mantığı, ilgili bölümü nasıl açıklıyor ve olaylar bütününe nasıl katkı sağlıyor bu incelenir.

Bu analiz, ilk seferde belli olmayan ancak hikayenin akışında can alıcı öneme sahip gizli anlamları ortaya çıkarmada önemlidir. İdeolojik bakış açısı, metinlerdeki sistematik anlamların ve zıtlıkların üzerinde yoğunlaşır. Örneğin, bilinen bir anlatım şekli ya da bakış açısı kullanılmış mı, kurgu yapısı, okuduğumuzla anladığımızı aynı yöne mi çekmek istiyor? (Allen, 1987, 140-145).

Hodge ve Kress'e göre de (1993) ideoloji, zıtlıkları uzlaştırır ve doğallaştırır. Bu nedenle, söz konusu uygulamada, yapısal zıtlıkların üzerinde yoğunlaşmayana kadar ideolojik analiz tamamlanmış sayılmaz (Hodge ve Kress, 1993, 210).

1.5.2. Didaktik Analiz

Okul kitaplarının didaktik analizi bir takım karşılaştırma maddelerini oluşturmayla mümkündür. Ve bu maddelerden yola çıkarak bir kitap tipolojisi oluşturulmalıdır. Söz konusu kriterler şu şekilde sıralanabilir:

- Kitap başlıkları
- Bilgi Alanı: Dil incelemesi, biyografi, psikoloji
- Kitabın yapısı: Bölümleme tarzı, örnek metinlerin olup olmaması, alıştırma ve vs. etkinlikleri içerip içermediği,
- Bilginin iletilme biçimi: Tümevarım mı tümdengelim mi? Analiz yöntemleri verilmiş mi?
- Okunabilirlik Düzeyi: Bilgiler bir takım şemalar ya da grafiklerle desteklenmiş mi? İfadeler anlaşılır bir dille mi aktarılmış?
- İkonografi: Resimlerle yazılar arasında bir ilişki mevcut mu? Resimlerin analizi mevcut mu?
- Kitabın hedef kitlesi: Okuyucu ya da alıcı kitlenin nitelik durumu (öğrenci, eğitimci, amatörler, uzmanlar vs.)

- Diğer gerekli bilgiler :Yazarlar, basım evi, tarihi, editörler vs. (Bilgin, 2006, 114).

2. Metodoloji

2.1. Kitap Seçimi

İlköğretim öğrencilerine yönelik olarak hazırlanmış, ağırlık olarak dört ile sekizinci sınıf öğrencilerine yönelik olarak hazırlanmış kitaplar arasından, 2000-2009 yılları arasında basılmış kitaplar araştırmaya konu olmuştur.

Çocuk yayınları olan 15 yayın evi ile irtibata geçilip söz konusu tarihler arasında basılmış, yazarı Türk olan, en çok satan kitapların listesi talep edildi. Aynı zamanda çevirim içi satış yapan üç kitap sitesinden de aynı talepte bulunuldu. (www.kitapyurdu.com; www.kitapambari.com; www.kitapturk.com). Tüm kitapları okunması, incelenmesinde, zaman kısıdı bulunduğundan dolayı listeler karşılaştırılarak elde edilen en çok satan kitaplar listesinden, en çok baskı yapan ilk 82 kitap araştırmaya dahil edilmiştir.

2.2.Kitap İçerikleri

Konular	Konuları İçeren Kitap Sayısı
Yardımlaşma	16
İyi / Kötü Kavramları	14
Sorumluluk/ Vazife Bilinci	4
Dini Değerler (Allah Peygamber Sevgisi, Dua, Cennet kavramı vs.)	13
Cesaret	3
Hayal Gücü	13
Başarı/Başarısızlık	12
Vatan Sevgisi	2
Arkadaşlık	11
Hoşgörü / Bencillik	10
Empati	9
Konukseverlik	7
Tarihi Değerler	7
Gizem	6
Savaş	2
Acıma	6
Bilim	5
Doğa ile İlişkiler	5
Özlem	5
Kardeş sevgisi	4
Doğal Afetler	3
Sağlık	3

Cömertlik /cimrilik	2
Hayvan sevgisi	2

Tablo 1- Kitaplardaki Konu Dağılımı

Kitapların pek çoğunda belirli konular birlikte ele alınmıştır. Örneğin, *savaş* konusu ile *cesaret ve başarı* konuları genellikle bir arada görünmektedir. Bundan dolayı her kategoriye ayrı ayrı dahil edilmemişlerdir.

Kitaplara baktığımız zaman *cesaret, vazife bilinci ve başarı* konularının birlikte ele alındığını görmekteyiz. Ancak bu kavramlar genellikle *savaş* kavramıyla iç içedir. Yani *savaş* kavramının ele alındığı kitaplarda aynı zamanda *cesaret* ve *başarı* kavramlarına da rastlanmaktadır. Sıklık belirtilirken aynı kavram altında ele alınmalarına rağmen, amaç savaşlardaki kahramanlıkları ya da mücadeleleri anlatmak olduğundan hayattaki diğer mücadele ve başarı kavramlarıyla aynı şekilde yorumlamak pek de makul olmayacaktır.

Başarı ve cesaret kavramları da genellikle Atatürk üzerinden ele alınmıştır. Çocuk kitaplarında, hikayede olay okulda geçiyorsa genellikle Atatürk örneğine başvurulduğu ve başarıların hep Atatürk üzerinden anlatıldığı görülmektedir.

Aynı şekilde liderlik kavramı da Atatürk modeli üzerinden ele alındığından dolayı çocukların içinde bulundukları ortamlardaki liderlik kavramı ve özelliklerini anlatan kitaplara pek rastlayamıyoruz.

Gülten Dayıoğlu eserlerinden "Parpat Dağının Esrarı" ve "Dünya Çocukların Olsa" isimli iki eser, ilk basımları sırasıyla 1989 ve 1981 olmasına rağmen 22. ve 18. basımlarıyla hala çok satan çocuk kitapları listelerinde üst sıralarda yer almaları ve Milli Eğitim Bakanlığı tavsiyeli kitaplar arasında yer almalarından dolayı, çocuklar üzerinde etkili olabileceği de düşünüldüğünden, son baskıları referans alınarak araştırmaya dahil edilmişlerdir.

Başarma kavramının ele alındığı kitaplardaki başarı kriterleri;

- Tercih
- Çaba
- Hedefe Bağlılık
- Başarı/ Başarısızlık olarak sınıflandırılmıştır.

Bu sınıflandırma, edebi eserlerdeki başarı güdüsü konusunu inceleyen benzer araştırmalardan derlenerek oluşturulmuştur (Crandal, Katkovsky ve Preston, 1960; Boulais, 2002).

2.1.2.Tercih

Çocukların bir parçası olmak istedikleri ya da istemedikleri pek çok başarı aktiviteleri vardır. Bu aktivitelerde yer almak isteme/melerinde kişisel özellikleri, çevrenin etkisi, motivasyon ve pek çok konu etkilidir. Başarı güdüsü yüksek olan çocuklar her işin üstesinden gelebileceklerine inandıkları için genelde zor görevlere yönelip, kendilerini tatmin etmeyen görevlerden kaçmaktadırlar. Crandal'ın (1960) araştırmasına göre, çocukların başarı aktivitelerini kendileri tercih etmeleri ile, başarıya ulaşan çocukların motivasyonu arasında pozitif bir korelasyon bulunmaktadır (Crandal,1960, 247).

Kitaplar incelenirken, *tercih*; başarıya dönüştürülmesi planlanmış bir işe karar vermek ya da yapabilme inancı olarak ele alınmış, alıntılar da bu kapsam dahilinde yapılmıştır.

Tercih kavramı kitapların bazılarında şu şekilde ele alınmıştır:

"Arkadaşlarının çam ağacı diktiğini gören çocuklar bir orman kurmaya karar verirler." (İzgü, 2009, 5) Bu eserde orman oluşturmaya karar veren çocuklar oyun vakitlerinden feragat ederek, tercihlerini çevreyi korumaya yönelik bir şey yapmaktan yana kullanmışlardır.

"Bilge tavşan bu olayı çözebileceğine inanıyordu." (Karakuş, 2006, 24)

“Tamirci Kadir Bey’e göre her şey tamir edilebilir… Çamaşır makineleri, bulaşık makineleri, buzdolapları, bisikletler, kapılar, arabalar, faks makineleri, saatler, radyo ve televizyonlar… Aklınıza ne gelirse, bozulmadan durmazlar. Bu onların karakteridir. Bozulacaklar mecburen. Biz de onları tamir edeceğiz.” (B. Ak,2008,14)

“Flütünü yastığının altından aldı, sabah sabah bir konser kimin hoşuna gitmezdi ki? Musto ailesine güzel bir konser verebileceğini düşünüyordu.” (S.Ak, 2003,14)

Dayıoğlu’nun ‘Dünya Çocukların Olsa’ isimli eserinde ise, çocuklar tercihlerini insanlık tarihini değiştirip, yenilemeden yana kullanmışlardır.

“Her iki yarım küredeki çocuklar, yeryüzünde insanoğlunun lekelenen adını temize çıkarmaya, onurunu kurtarmaya ve yepyeni bir insanlık tarihini yaratmaya kararlıydı.” (Dayıoğlu, 2008, 39)

Arkadaşlarının etkisinde kalarak, sıra dışı bir tiple kendini ispat etmeye çalışan kahramanın tercihi, gelişme çağındaki çocukların bir kısmının genel psikolojisini ortaya koyar niteliktedir. Varlığını yaptığı işlerle değil de dış görünüşü ile kabul ettirmeyi tercih etmiştir.

“ Berbat yani! Ne yani, şirin, uslu ev çocukları mı olacaktık? İğrenç, itici, karşı tipler olacağız abi! Yoksa kimse yüzümüze bakmaz.” (S. Ak, 2005, 25)

Özgür Sinan’ın ‘Prensesin Kaderi’ adlı kitabın, ‘Korkunun Büyücüsü’ isimli hikayesinde, pek çok balıkçının ölümüne neden olan kötü ruhları memnun etmek için, Kayke’nin çok sevdiği beyaz oğlağını kurban etmesi istenmektedir. Ancak Kayke ve dayısı tüm bunların birer saçmalık olduğuna inandıkları için, beraber hareket ederek bir plan yaparlar. Ancak Kayke bu plan için beyaz oğlağını verip vermemekte çok kararsızdır. En sonunda tercihini yapar ve büyücüyü atlatıp ona bir ders vermek için bu riski göze alır.

“Yapacağımız iş basit. Gece kimse gelmeden kurban kayalığına gideceğiz. Kayke’nin oğlağını oradan alıp, oraya beyaz post bırakacağız. Postun içini kum doldurur, ona oğlak görüntüsü veririz. Kötü kalpli büyücü de onu alıp

denize atar. Bizim oğlağı da ben alıp köye götürürüm." (Sinan, Prensesin Kaderi, 59)

Dayıoğlu, kitaplarında çocukları kendi tercihlerini kendileri yapma hususunda yüreklendirecek ifadeler kullanmaktadır. Her hikayenin sonunda da çocukların yaptıkları tercihlerinde ısrarla çalışarak başarıya ulaşmaları istenilen mesajın iletilmesi konusunda faydalı olabilir.

"Başkandan çok büyük iyilikler görmüştü. Bugünkü başarısında onun da payının olduğunu biliyordu. Bu duygu ve düşüncelerin etkisiyle Başkanı bulmayı üstlenmişti." (Parpat Dağının Esrarı, 2008, 29) Bitki bilgini olan küçük kahraman, bilgin ünvanını aldıktan sonra kendisinden hiçbir yardımı esirgemeyen Başkan kaçırılınca onu bulmayı adeta vazife edinmiştir. Böyle bir konu ile ilgili hiçbir tecrübesi olmamasına rağmen, bitkilerle kurduğu iletişim ve aldığı olumlu sonuçlar neticesinde bunu başarabileceğini düşünmüş ve tercihini bu yönde kullanmıştır.

2.2.2. Çaba

Başarı aktivitelerini tercih eden çocukların daha sonra, tercihlerini başarıya dönüştürmek üzere çabaları, sonuca ulaşmadaki ikinci kriter olarak ele alınmıştır. Söz konusu kitaplarda tercihler her zaman çabayı getirmemiş, bazen yaptıkları tercihlerin zorluklarından dolayı uygulanamayacağını düşünen kahramanlar, hiç başlamadan tercihlerinden vazgeçmişlerdir.

Göçmen'in (2008) "Canı Sıkılan Çocuk" isimli kitabının kahramanı, Özgür, istediklerine ulaşamamanın sıkıntısı içindedir. Daha sonra, sürprizlerle dolu bir yolculuğa çıkar ailesiyle ve aslında istediğini elde etmenin çok da zor olmadığını görür. Bu durum bir yandan, çocuklara zor gibi görünen olayların aslında çok da zor olmadığı mesajını verirken, bir yandan olayın hiç çaba harcamadan sürprizlerle başarılması çocuklarda "başarmak için çaba harcamaya gerek olmadığı" algısı uyandırabilir.

Düzeltme

Bazı kitaplarda ise kahramanlar başarıyı durumun zorluğuna değil de kendi yetersizliklerine bağlamışlardır :

"Filozof Tosbağa'nın yolu gerçekten uzundu. Önce yaşadığı bölgedeki gölü çepeçevre dolaşacaktı. Bu, onun yürüyüşüyle, yaklaşık bir aylık bir yolculuk demekti. Ardından Saklı Vadi boyunca yol alıp Pınarlı Yamaç'ı aşacaktı. Nereden bakılsa, bu da onun bir ayını alırdı. Son bir ayda ise, Karacadağ'ın eteklerine ancak varırdı. Eh… bunun bir de dönüşü vardı!.. Tüm bunlar, Filozof Tosbağa'nın bu yolculuğu neden bir türlü göze alamadığını ortaya koyuyordu. Şaka değil, yaklaşık altı ay yol yürüyecekti!..." (Sinan, 2008, 2)

Kendi tercihleri üzere çaba gösteren kahramanlar da mevcut elbette. Fadime Karakuş'un *Dikenli Yol* isimli kitabındaki minik hayvanlar büyüklerin başaramadığı bir işi yapmaya kalkışırlar ve adeta çocuklara takım çalışması/dayanışma ve önemini anlatarak onların çabasını ortaya koyar. Kahramanlar bilge geyiğin yanına gidip akıl danışarak çabalarını ortaya koyarlar.

"Bilge geyik onlara şu nasihatleri verir :

'Akkuzu yapılacak işleri planlasın. Altay, güçlü kaslarını kullansın. Bozoğlak zaten çok çeviktir. Karabenek'in de dişleri çeliktir. Sonra ben yanınıza gelirim. Maharetlerini kullanana aferin derim.'" (Karakuş, 2006,7)

Başka kitaplarda da çaba örneğine rastlamaktayız: Zeynep Cemali'nin *Çılgın Babam* isimli kitabının ana kahramanı Zeynep artist olmak istemektedir. Evdekiler buna karşı çıkmasına rağmen, o konuda kararlıdır ve işe koyulur:

"Dayım Süreyya Duru ünlü bir yönetmen, hem bende bu sene dördüncü sınıfa gidiyorum. Seneye ilkokulu bitireceğim yani. Ben artist olacağım, sizinle bu konuda konuşmak için gelmiştim Madam Hayganoş." (Cemali, 2009, 86)

"Selo'nun dikkatini çekmeye kararlıydı. Bu tanışmak için son şansıydı. Hemen eve gidip küçük kağıtların içine 'Titi' yazdı hiç üşenmeden ve Selo kapının önünden geçerken bunları onun kafasına boca etti." (S. Ak, 2003, 25)
Pek çok yöntem denemesine rağmen Selo ile bir türlü arkadaş olmayı

başaramayan Titi'nin pes etmeye hiç niyeti yoktu ve en son çareyi kağıtlar kafasına dökmekte bulur. Amacına ulaşmış ve Selo'nun dikkatini çekmeyi başarmıştır.

Dayıoğlu'nun "Parpat Dağının Esrarı" isimli kitabında, çocuklar arasında başlatılan çiçek ekme yarışı ile tatlı bir rekabet oluşturuluyor. Çocukların çiçeklerini en güzel seçtirmek için sürekli sulamaları, budamaları, ilgilerini hiç eksik etmemeleri bir yandan çocuklara bitki sevgisini aşılarken, bir yandan da başarıya ulaşmak için düzenli ve sabırlı bir uğraş gerektiği konusunda vurguda bulunuyor. (Dayıoğlu, 2008, 15)

2.2.3. Hedefe Bağlılık

Başarıya ulaşmak için tercihlerinde çaba gösteren çocukların bir kısmı, herhangi bir zorlukla karşılaştıklarında ya hedeflerinden vazgeçmekte ya da hedeflerinin yönünü değiştirmektedirler. Hedefe bağlılık kavramı *zorluklarla karşılaşılsa bile hedefe/başarıya ulaşmak için çaba sarf etmeye devam etmek* kapsamında ele alınmıştır.

Kitaplarda başarmak istedikleri işi, ufak bir zorlukla karşılaşınca bırakanlar ya da başarmak istedikleri şeyin kendilerine göre olmadığını düşünüp başka tarafa yönelen kahramanlar mevcuttur. Bunun yanında, sayısı çok fazla olmasa da, gerçekten başarabileceğine inanarak hedefe odaklananlardan da bahsetmek mümkündür. Bu konu üzerine kurulu hikayeler vardır dememiz daha doğru olabilir.

Sevim Ak'ın *Az Buçuk Teo* isimli eserinde, bir müzik grubuna dahil olmak isteyen kahramanımız ilk başlarda bunu imkansız olarak görmektedir, ancak çabalarında ısrar edince kendindeki gelişmenin farkına varır ve başaracağına inancı artar. Böylece daha çok çalışır.

"Bu işi kıvıracağıma inancım artmıştı. Beklendiği kadar da kalın kafalı değilmişim meğer." (S.Ak, 2005, 43)

Ama tüm bunu başarırken, tüm çabalarına rağmen hoşlandığı kız tavlamayı başaramamıştı ve asla başaramayacağını da düşünmekteydi.

"Ne de olsa grubun as elemanı Polat'tı. As dururken bana mı bakacaktı?" (s.152)

Çetin Öner'in *Portakal* isimli kitabında da Anadolu'nun bir köyünde portakala hasret çocukların, tüm dertlerine deva olacağına inandıkları portakala ulaşma çabalarını anlatmaktadır. Yolda devrilen bir arabayı talan etme fikirleri, bunun için günlerce yaptıkları planlar ve yola koyulmaları da hedeflerine ulaşmada sebat gösterdiklerinin örneğidir.

"Buz tutmuş ırmaklardan, çığ yığılmış derelerden geçtiler. Ayakları saçak saçak buzlandı. Burun delikleri de. İzbat'ın solgun yanakları pembeleşti. Aşir, kan ter içinde kaldı. 'Durmak yok!' dedi İzbat. 'Yola kadar durmak yok'." (Öner, 2000, 39)

Şaşkın Cengaver isimli kitabın kahramanı Cengaver'de '*kaz*'a dönüşmekten kurtulmak ve Padişah'ın çirkin kızını dünya güzeline dönüştürüp evlenmek için, Nah Dağı'ndaki ejderha yumurtasını bulmak üzere yola koyulur ve yolundaki tüm engellere rağmen vazgeçmeden ilerler.

"Bahtından dönenin tahtı olmaz! Pilavdan dönenin kaşığı kırılsın!" (Bertan, 2009, 46)

Dursun E. Göçmen'in *Alacağınız Olsun* isimli eserinde, bir öğretmen ve ilginç öğrencilerinin, ama iyi ama kötü, ayrı ayrı hedeflerine kilitlendiğini görmekteyiz. Kerem intikam planlarına, Nazlı moda tasarımcısı olma isteğine, İlhan şiirlerine vs. odaklanmış durumdadırlar.

Dayıoğlu da, okul bahçesindeki çiçeklerin çocuklar tarafından çiğnendiğini gören küçük bitki severleri pes etmemeye yönlendirmektedir eserinde. Daha sonra kendi yetiştirdikleri çiçeklerin aşama aşama büyümesini izlemek, çocukların ortaya bir şey koyma, tek başlarına başarıya ulaşabilme duygularını harekete geçiriyor ve çocuklar bu davranışın devamını getirme yoluna gidiyorlar.

“Saksılardaki fideler çiçek açmaya başlayınca, çocukların coşkusu doruğa ulaşıyordu.” (Dayıoğlu, 2008, 17) Sonunda, kendi eserleri olan muhteşem çiçeklerle bezeli okulun bahçesine baktıkça kendileri ile gurur duymaktadırlar.

Yine aynı eserde geçen tüm olumsuzluklara rağmen, kahramanımız çalışmalarını devam ettirmiş, aşama aşama başarıya ulaşmıştır.

“Genç bilgin, giderek özel deney bitkileri dışında bitkilerle de iletişim kurulabileceğine inanıyordu.”

“Ama genç bilgin gelecekte bu doğrultuda çok büyük başarılar elde edeceğine inanmıştı.” (Dayıoğlu, 2008, 28)

Kitabın önceki sayfalarında küçük bilginin gecesini gündüzüne katarak çalıştığının anlatılması ve ardından da başarıya ulaştığını ifade eden cümleler, başarı ile hedefe bağlılık arasındaki ilişkiye vurgu yapmaktadır. Üstelik başarıya ulaşan küçük bilginin çalışmalarına ara vermeyip sürekli devam etmesi de başarıdan duyulan tatminin insanı yeni şeyler başarmaya yönelttiğini resmederek, çocukların dikkatini başarıya çekmektedir.

2.2.4. Başarı/ Başarısızlık

Bu kavramlar, *hedeflerine ulaşmada çaba gösteren kahramanların istediklerine ulaşmaları ya da ulaşmamaları* olarak ele alınmıştır.

Savaş konulu kitapların hepsinde istenilen sonuç elde edilmiş, tüm eserlerde savaşlar Türk halkının kahramanlıklarıyla sonuçlanmıştır. Bunun dışında kalan eserlerde ise, başarıyla sonuçlanan eserler olmasına rağmen, başarısızlıkla sonuçlanan pek çok eseri de görmek mümkündür.

Başarısızlıktan doğan hüsrana da vurgu çok fazladır. Kimi yazarlar, gerçekçi konuları sanatsal söylemlerle ele almıştır. Bu nedenle, belki de mesaj kaygısı taşımadan yazıldığı için, bu gibi noktalar göz ardı edilmiştir.

Sevim Ak'ın *Uçurtmam Bulut Şimdi* isimli eserinde, çocuklar hava kirliliğini önlemek için bir icat yaparlar ve bunu uygularlar. Kendilerince çok büyük bir icat yapmışlardır ve tarihe geçeceklerini düşünmektedirler. Ancak sonucunda yaptıkları "icat" yüzünden neredeyse bütün apartman yanma tehlikesiyle karşı karşıya kalır. Çocuklar annelerinden azar işitirler. Arkadaşları tarafından dışlanırlar ve gazeteciler fotoğraflarını çeker. Ertesi sabah gazete manşetlerinden çocukların kendilerine yakıştırdıkları durum "rezalet" tir (Tablo 6).

Hikayenin "rezalet" gibi ağır bir kavramla sonuçlanması, ve sonrasında da başka açıklamanın yapılmaması çocukları olumsuz etkileyebilir. Bunu okuyan çocuklarda, başarısızlık ve rezalet kavramları birbirine karışabilir ve bu da zor görevleri ifa etmede, çocuklar üzerinde caydırıcı bir etki yaratabilir.

Portakal isimli eserde, çocukların portakala ulaşmak için canlarına pahasına savaşmalarına rağmen, başarısız olmaları üzücüdür. Çocukların bu kadar çok uğraşlarından hatta canlarını ortaya koymalarından sonra istediklerini elde edemeyişleri, hikayenin sonuna kadar ümitlenen çocukları hayal kırıklığına uğratabilir (Tablo 8).

Gülten Dayıoğlu kitaplarında ise, çocuklar tüm zorluklara rağmen, hep ısrarcı davranıyor, başka yollar deniyorlar ama illa başarıya ulaşıyorlar. *Dünya Çocukların Olsa* isimli kitapta, yetişkinlerin kendi hırsları yüzünden koca dünyayı ve insanları mahvetmelerinden sonra geride kalan neslin, nasıl bir sevgi ve barış toplumu inşa ettikleri anlatılmaktadırlar. Çocukların tek başlarına ne kadar güzel işler başarabilecekleri anlatılırken*, barış, kardeşlik yardımlaşma* gibi bir takım manevi duygular da birlikte ele almıştır. Anlatım tarzı ve seçilen kelimeler çocukların *başarma inancını* destekleyecek biçimdedir (Tablo 4-5).

"…kurdukları insanca düzene dört elle sarılacak, yaşamlarını barış ve mutluluk içinde sonsuza değin sürdüreceklerdi…" (Dayıoğlu, 2008, 127)

Yine Dayıoğlu'nun "Parpat Dağının Esrarı" isimli eserinde, yaptığı deneyler sonucunda başkanı kurtarmayı başaran küçük bilgin, yaptıklarını yeterli görmeyip çalışmalarını hızla devam ettirmektedir. İstediğini başarmasına rağmen, sürekli çalışmaya ve hep ilerlemeye vurgu yapmaktadır.

“Barışsever başkan iyileşir iyileşmez, genç bilgine yepyeni bir laboratuar armağan etti. En yeni aygıtlarla donatılmış bu laboratuar genç bilginin çalışma ve deneylerini hızlandırdı. Bitkilerle ilgili yeni sıraları da çözmeye başladı.” (Dayıoğlu, 2008, 36)

Dayıoğlu’nun bu eseri çocuklara pek çok anlamda başarı güdüsünü aşılayan bir eser olarak kabul edilebilir. Söz konusu bitki bilgininin elde ettiği başarılardan nasıl bir haz duyduğunu okuyan çocuklar aynı hazzı yaşama duygusu ile bir şeyler başarma yoluna gidebilir. Başarıya giden yolun zor bir yol olduğu ve bu yolu bitirebilmek için sürekli ve disiplinli bir şekilde uğraşmak gerektiği de güzel bir üslupla anlatılmıştır. Bununla birlikte küçük bitki bilginin elde ettiği maddi ödülleri de göz önüne alan çocuklar, istediklerini elde etmek için bir şeyler başarmaları gerektiği algısını edinebilirler. Dayıoğlu kitaplarındaki bu başarılı kahramanlar, çocuklara bir şeyler başarabilmek için her zaman yetişkin olmaya gerek olmadığına, çocuk yaşta da bir şeyler başarılabileceğine dair mesajlar vermektedir.

Başarma güdüsü ile birlikte sevginin gücünden de bahsedilmekte, hatta başarının ilk kuralı olarak sevgiden söz edilmektedir. Böylece çocukların başarılarına vurguda bulunulurken Makyevalist bir anlayışa gidilmemiş, manevi duygulara da önem verilmiştir.

Bir babanın çocuğuna başarı güdüsü aşılamasını Zeynep Cemali’nin *Çılgın Babam* isimli eserinde görmekteyiz (Tablo 2). Henüz dört yaşındaki çocuğa kayalıklardan denize atlamayı öğretmesi, **“ ‘Başardım…Bunu başardım,’ diye şişiniyordum içimden,”** (Cemali, 2004, 20) altı yaşına gelince Kapalı Çarşı’daki dükkanlarına götürüp, ona patroniçe gibi davranması, **“Vay be! Kuyum ustası Kemal’in kızı ve yardımcısıydım,”** (Cemali, 2004, 22) henüz küçükken, yetişkin bisikletine binmeyi öğretmesi, ilkokulda iken mal almaya onu da götürmesi, sürekli danışıp fikrini alması ile kızına başarılamayacak hiçbir şey olmadığını göstermektedir. Bunlarla birlikte toplumun *değer yargıları, komşuluk ve dini değerler* de ele alınmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çocuk edebiyatı diğer edebi türlerden farklı bir okuyucu kitlesine sahip olduğu için, diğer edebi türlerden farklı zorlukları da mevcuttur. Çocuklar her anlatılanı akıl süzgecinden geçirip yorumlamak yerine, olduğu gibi kabul etme yoluna gitmektedirler. Bu nedenle çocuk eserlerindeki fantastik öğelerin fazla olması, çocukların hayal güçlerini geliştirmede faydalı olsa da, sonuçları derin düşünülmeden oluşturulan kurgular, çocukların farklı eğilimlerine neden olabilir.

Türkiye'de son 10 yılda basılmış kitapları incelediğimiz zaman, artık kitapların dilinin eskiye göre değişmekte olduğu aşikardır ki zaten öyle olması anlaşılırlık bakımından daha yararlı görünmektedir. Artık eskisi gibi, Kaf Dağı'nın ardındaki devler, ağlayınca inci mercan saçan güzeller yerine, daha gerçekçi öğeleri, yaşamdan olayları anlatma yoluna gidilmektedir. Konuların sanatsal bir dille anlatılması çocuk edebiyatına verilen önemi ve çocukların önemsendiğinin bir göstergesi olabilir ancak bazı eserlerdeki aşırı gerçekçilik de çocuklara *yanlış örnek* bazen de *başarısızlık hissi* verebilir.

Ferda İ. Akıncı'nın Işıklı Ayakkabılar kitabında bu yanlış anlatımın hakim olduğunu düşünmekteyim. "*Merhamet*" ve "*özlem*" konularının hakim olduğu eserlerdeki anlatım tarzının, çocukların ruhsal durumunu ne denli etkilediği düşündürücüdür. Yetişkin okumalarında bile kişiler üzerinde etki bırakan anlatım tarzları çocukların hayal güçleri ile birleşince farklı algılayışlara neden olabilir.

"Annesi, yeni ayakkabıları ışıklı olmadığı için, küstüğü için yanına almadığını sanmıştı yeni ayakkabılarını. Oysa Semih, yeni bir ayakkabısı olduğu için utanıyordu, hiç ayakkabısı olmayan çocuklardan." (Akıncı, 2003, 34)

Yine aynı eserde geçen, "Ablama neden bizimle gelmediğini sorduğumda, keşke gelebilseydim dedi… annemle babamın bir gün olanları unutup onu yeniden sevebileceklerine inanıyormuş." (Akıncı, 2003 , 50) ve, "Babam istese sürüyüp götürürmüş, ama burada kalıp görecekmiş ablam dünyanın kaç bucak olduğunu. Ablam o delikanlı ile evlenecekmiş, delikanlı yaşlı bir Alman olan karısından boşanınca. Biz gidemezmişiz düğüne çünkü ablama

küsmüşüz."(Akıncı, 2003, 54) cümleleri hayatın içinden olayları anlatsa da ilköğretim çocuklarına, özellikle de 11 yaş altı çocukların okumalarının konusu olmamalı. Çocukların gözünden yetişkin yaşamını anlatması, çocuk edebiyatına dahil olmaları için yeterli değildir. Muhakkak ki bu tarz olaylar yaşayan ve kendi zihninde olağan dışı yorumlayan çocuklar vardır, ancak çocuk edebiyatının çocukların hayal güçlerini geliştirmeye daha çok katkıda bulunacak, çok daha yararlı düzeyde olması kanaatindeyim. Kahramanın ablasının, Alman karısından ayrılacak bir adamla evleneceğini okumak bir çocuğa ne gibi bir fayda sağlayabilir ki? Üstelik ailenin bu duruma karşı çıkması, abla ile küsmeleri, onu süründürmek istemeleri ablanın bu durumlardan dolayı memleketine olan özlemi iç acıtan cümlelerle ifade edilmiştir. Söz konusu çocuklar olduğunda dikkat ve özen iki kat arttırılmalı, hem seçilen konular, hem de üslup daha itinalı olmalıdır.

Portakal isimli kitapta küçük yaştaki çocukların sigara içmesi, her ne kadar gerçek bir durum olsa da, okuyan çocuklar için özendirici bir durum oluşturulabilir. Sevim Ak kitaplarından *Pembe Kuşa Ne Oldu?* isimli eserde olduğu gibi, çocukların başarısız oldukları bir durumda, bu başarısızlık onlara "*rezalet*" olarak lanse edilirse, çocuklar bu tarz girişimlerden rezil olma korkusuyla uzaklaşabilirler.

Pek çok kitabın ortak noktalarından biri de çocukların, bir şeyi başarmayı genellikle kendilerini sevdirmek için istemeleridir. Kimi icat yaparak arkadaşlarının beğenisini kazanma, kimi ailesine kendini ispatlama, kimi de kız arkadaş edinme isteğiyle başarmak istemektedirler.

Fadime Karakuş tarafından yazılan *Dört Arkadaş Serisi*'nde kitapların hepsinde başarma güdüsü çok güzel anlatılmıştır ancak bunlarda da başarılar genelde *Allah rızası, iyilik, cennet* gibi kavramlarla bağdaştırılmıştır (Tablo 3).

Savaş konulu eserlerin de hep kahramanlıkla sonuçlanmasının çocukların başarma güdüsünün arttırılmasından çok, *milli duygular*ın gelişmesinde faydalı olduğu düşünülebilir.

Dini değerler, arkadaşlık, yardımseverlik, hoşgörü ve dayanışma gibi konularda oldukça zengin olan edebiyatımız başarma güdüsü aşılama konusunda

o kadar da başarılı değildir. Japon toplumunda *uyum ve çalışkanlık* Rus toplumunda *bilim ve teknolojinin* bu kadar önemli olmasında edebiyatın da payı yadsınamaz. Çocuk edebiyatındaki gerek yerli gerekse yabancı eserlerin günden güne artması çocukların zihinsel ve duygusal gelişiminden sorumlu olan, ailelere ve eğitimcilere büyük sorumluluklar yüklemektedir. Oyun hamuru misali şekil almaya müsait olan çocuklara başarı güdüsünü aşılamada edebiyatın gücünden yararlanmak mantıklı olacaktır. Çocuk edebiyatı, çocukların hem kişiler arası hem de kişiye dönük zekasını geliştirmeye yardımcı olduğu için, sadece kendi iç dünyasındaki yolculuğa yardımcı olmakla kalmayacaktır. Çocuklar diğer kahramanların davranışlarını, onların özelliklerini, nasıl güdülendiklerini de öğrenecektir. Bu nedenle, ilerleyen zamanlarda yapılan araştırmalarda çocukların *okudukları kitaplar* ve *başarı güdüleri* arasında bir ilişki olup olmadığına dair bir takım çalışmalar yapılabilir. Şu anda lider pozisyonunda bulunan kişiler ile bir çalışma yapılarak, onların çocukken okudukları kitapların başarılarına etkisi tespit edilebilir. Ya da, pilot okullar belirlenerek, bu okulların Türkçe derslerinde -varsa okuma saatlerinde- uzmanlar tarafından belirlenmiş, çocukların başarı güdüsüne katkı sağlayabileceğine inanılan kitaplar okutularak, sene sonunda çocukların başarıları ile ilişkisi olup olmadığı saptanabilir. Aile eğitimi merkezleri ile ortak bir çalışma yapılarak aileler bu konuda bilinçlendirilebilir. Hatta devlet hastanelerindeki pedagoglarla birlikte yapılacak çalışmalarla da, çocuklardaki başarısızlık hissini giderme de çocuk edebiyatının bir etkisi ya da ilişkisi olup olmadığı belirlenebilir. Böylece edebiyatın bu konudaki olumlu bir etkisi saptanırsa eğer, yeni nesillerde *başarı güdüsü ve öz yeterliliği* daha yüksek bireyler yetiştirmek için, bu konudaki uzmanların ve çocuk kitapları yazarlarının ortak bir çalışması ile, Milli Eğitim müfredatına girecek kitaplar oluşturarak bu sürece katkıda bulunulabilir

KAYNAKÇA 1 – Kitap ve Makaleler

Adıgüzel, H. Ömer.: "Aytül Akal'ın Çocuk Kitaplarına İç ve Dış Yapı Açısından Bakış", t.y. (Çevirimiçi) http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/127/871.pdf. 3 Haziran 2009.

Alagu, Tahir: **Çocuk Kitapları Üstüne**, İstanbul, Yapı ve Kredi Bankası Yayınları, 1965.

Allen, Robert, C. **Television and Contemporary Critisim- Channels of Discourse**, University of North Carolina Press, (ed.) 1987.

Alschuler, Alfred, S. **:** **Developing Achievement Motivation in Adolescents: Education for Human Growth**, New Jersey, Educational Technology Publications, ©1973.

Ateş, Murat : "Ziya Gökalp ve Çocuk Edebiyatı" **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2005, s.95-114.

Atkinson, Yvonne, Stewart, P.Michelle **Ethnic Literary Traditions in American Children's Literature,** New York, Macmillan, (ed.) 2009.

Aydın, Orhan: **Davranış Bilimlerine Giriş**, edt. Enver Özkalp, 2.bsk, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları, No:1355, 2003.

Baker, C.Richard: Defining and Measuring Affiliation Motivation, **European Journal of Social Psychology,** 1979, Vol. 9, 97-99.

Bandura, Albert : "Social Cognitive Theory", **Annals of Child Development**, **Six Theories of Child Development**, 1989, Vol.6, ed. by R. Vasta. Greenwich, CT: JAI Press.

Barthes, Roland: **Mythologies**, New York, Noonday Press, ©1972.

Bass, Bernard, M. : **Bass and Stogdill's Handbook of Leadership: Theory, Research and Application,** 1990, 3rd ed.,New York Press : The Free Press.

Baysal, Can; Tekarslan, Erdal: **Davranış Bilimleri**, genişletilmiş 4.bsk, İstanbul, Avcıol Basım Yayın, 2004.

Bilgin, Nuri: **Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi Teknikler ve Örnek Çalışmalar**, 2.bsk, Ankara, Siyasal Kitapevi, 2006.

Borkowsky, Nancy: **Organizational Behavior, Theory and Design for Health Care** , Johns & Bartlett Publishers, 2009.

Boulais, Nicole A.: "Leadership in Children's Literature: Qualitative Analysis from a Study Based on the Kouzes and Posner Leadership Framework", **Journal of Leadership Studies,** 2002, vol. 8, no.4, pp.54-63.

Bracken,C.Campanella; Snyder-Duch Jennifer: "Content Analysis in Mass Communication Assessment Reporting of Intercoder Reliability" **Human Communication Research,** 2002, Vol. 28, No.4, pp. 578-604.

Budak, Selçuk: Psikoloji Sözlüğü, Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları, 2006.

Burnham, H.David; McClleland, David, C.: "Motivating People - Power is the Great Motivator", **Best of HBR,** 2003, pp.120-121.

Canel, Nilgün, A.; Aydın, Betül: "İlköğretim İkince Kademe Seviyesindeki Ergenlerin Denetim Odağı Özelliklerinin Yaratıcı Düşünceye Etkisi", **M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi,** 2002, Sayı 15, s. 71-84.

Çıkla, Selçuk; : "Tanzimattan Günümüze Çocuk Edebiyatı", **Hece Dergisi,** 2005,Yıl:9, Sayı:104-105, s.89-107.

Clark, Beverly, L.: **Kiddie Lit - The Cultural Construction of Childrens Literature in America**, Baltimore, Maryland, John Hopkins University Press, ©2003.

Crandall, J.Vaugh; Preston, Anne, Robson,Alice "Maternal Reactions and The Development of Independence and Achievement Behavior in Young Children" **Child Development**, 1960 , vol 31, pp. 243-251.

Çelik, Sakine, Ö.: (Çevirimiçi), http://www.aof.anadolu.edu.tr/kitap/IOLTP/2275/unite12.pdf Çocuk edebiyatı.)1998, 1998, 3 Haziran 2009.

Defoe, Daniel: **Robinson Cruise,** London, Penguin Group.

Dominick, Joseph, R. ; Wimmer, Roger, D: **Mass Media Research, An Introductıon,** 2006, 8th ed., Belmont,CA, Thomson/Wadsworth.

Dökmen, Üstün: (Çevirimiçi) http://www.education.ankara.edu.tr/ebfdergi/pdfler/1984-17-1-2/185-209.pdf, s.186, 3 Haziran 2009.

Elliot, Andrew, J.: **Handbook of Competence and Motivation,** ed. A.J.Elliot, C.S.Dweck, Guilford Press, New York, 2005.

Eren, Erol: **Örgütsel Davranıs ve Yönetim Psikolojisi**, İstanbul, Beta Kitapevi, 2000.

Fidan, Nurettin **Okullarda Öğrenme ve Öğretme**, Alkım Yayınevi, Ankara,1985.

Freud, Sigmud: **An Outline of Psychoanalysis**. Çev. J. Stracey. New York Norton, 1949

Fuhler,Carol, J.; Farris, Pamela, J: "Developing Social Studies and Concepts Through Picture Books", **The Reading Teacher**, 1994, Vol. 47, sayı 5 pp.80-87.

Gehrs, Linda, M. : "The Relationship Between Literature and Leadership: A Humanities Based Approach for Studying Leadership", **The Journal of Leadership Studies**,1994, 1(4) 145-158).

Geller E. Scott; Wiegand Douglas, M.: "Connecting Positive Psychology and Organizational Behavior Management: Achievement Motivation and the Power of Positive Reinforcement", **Journal of Organizational Behavior Management,** ©2005, Vol. 24(1/2), p.10-16, (Çevirimiçi).

Hegland, Susan, M. Galejs, Irma; King, Albert; "Antecedents of Achievement Motivation in Preschool Children", **Journal of Genetic Psychology,** 2001, Vol: 148 (3), Iowa State University Press, , pp.333-348.

Henderson, Karla A.: "Programming Volunteerism for Happier Volunteers" **Journal of Parks and Recreation**, 1980, 15(9), pp. 61-64.

Hepkul, Ayşe : "Bir Sosyal Bilim Araştırma Yöntemi Olarak İçerik Analizi", **T.C. Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayınları**, 2002, Cilt. XVIII, Sayı 1-2, s.1-12.

Hodge, Robert; Kress Gunther **Language as Ideology** , 2nd ed. Routledge, 1993.

Holisti Ole R.: **Content Analysis for the Social Sciences and Humanities**, MA, Perseus Publishing, 1969.

Hourihan, Mergery: **Deconstructing the Hero-Literary Theory and Children's Literature,** New York, Routledge, 1997.

Hunt, Peter; Butts, Dennis: **Children Literature-An Illustrated History,** New York, Oxford University Press, (ed.),1995.

Hunt, Peter: **Understanding Children's Literature**, New York, Taylor & Francis e-library, (ed.) 2002, http://www.haworthpress.com/web/JOBM, 8 Mayıs 2009.

Kaya, Nihat; Selçuk, Seçil: "Bireysel Başarı Güdüsü Organizasyonel Bağlılığı Nasıl Etkiler?", **Doğuş Üniversitesi Dergisi,** 2007**,** C.VIII, No:2, s.175-190.

Kelly, E.Jane: "Harmony, Emphati Loyalty and Patience in Japanese Children's Literature", **The Social Studies**, 2008, vol.99 no: 2, s.61-70.

Koçak, Abdullah; Arun, Özgür: **Analizi Çalışmalarında Örneklem Sorunu,** Selçuk İletişim Dergisi, 2006, C.IV (3),s. 21-28.

Krippendorff, Klaus, H: **Content Analysis: An Introduction to Its Methodology,** London, Sage Publication, 2004.

Leary, Mark R.: "The Self as an Organizing Construct in the Behavioral and Social Sciences", **Handbook of Self and Identity**, Ed. by Tangney, June Price, New York, NY, US: Guilford Press, 2003.

Leland, Jacop: **Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı**, Çev. A.Ferhan Oğuzkan, 4.bs, Ankara, 1987.

Markoff, John ; Saphiro, Gilbert: **Revolutionary Demands, A Content Analysis of The Cahiers de Doléances of 1789** , Standford University Press, 1998.

McCannon, John: "Technological and Scientific Utopias in Soviet Children's Literature 1921-1932", **Journal of Popular Culture**, 2001, No:34 pp.153-169.

McClelland, D. C.:. **The Achieving Society**. Princeton, N.J: Van Nostrand, 1961.

McClelland, D.C: How Motives, Skills, and Values Determine What People do. **American Psychologist**,1985, 40, 812-825.

Michael, D.Pfarrer; Vincent, J.Duriau; Rhonda, K.Reger: "Research Themes, Data Sources, and Methodological Refinements: A Content Analysis of the Content Analysis Literature in Organization Studies", **Organizational Research Methods,** 2007, Vol.X, No.I, pp.5-34.

Neuendorf , Kimberly, A.: **The Content Analysis Guide Book**, California, Sage University Publication, ©2002.

Norem, Julie K.; Cantor, Nancy: "Cognitive Strategies, Coping, and Perceptions of Competence" **Competence Considered,** Ed. by Sternberg, Robert J.; Kolligian, John, Jr., New Haven, CT, US Yale University Press, 1990, pp. 190-204.

O'Connor, S. C. Rosenblood, L.K.: Affiliation Motivation In Everyday Experience: A Theoretical Comparison**, Journal of Personality and Social Psychology**,1996, Vol. 70, 513-522.

Oğuzkan, A.Ferhan: **Çocuk Edebiyatı,** 4.bsk, Ankara, Anı Yayıncılık, 2001.

Okuyan, Hülya Y. : "Türkçe ve Sınıf Öğretmenlerinin Okuma Saatlerinde Kullanılan Edebiyat Ürünlerini Seçme Ölçütleri", **Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,** 2009, Yıl: 9, Sayı:18, s.135-159.

Ortner, Sherry B.: "Is Female to Male as Nature is to Culture?", **Women,Culture and Society,** Standford University Press, 1974.

Platon; **Devlet I-II**, çev. Azra Erhat, Samim Sinanoglu, Suat Sinanoglu Cumhuriyet Yayınları, t.y.

Pomerantz, Micheal, Schultz, Charles B.: "Achievement Motivation, Locus of Control and Academic Achievement", **Journal of Personality**, 1976, No.44, p.38-51.

Preston, Anne.; Crandall, J.Vaughn; Katkovsky, Walter: "A Conceptual Formulation for Some Research on Children's Development", **Child Development**, 1960, Vol.31, pp. 787-797.

Rofe, Yacov : Stress and affiliation: A utility theory, **Psychological Review**, 1984, Vol. 91, 235-250

Schunk, Dale, H.; Bandura, Albert: "Cultivating Competence, Self Efficacy, and Intrinsic Interest Through Proximal Self Motivation", **Journal of Personality and Psychology,** 1981, Vol.41, No.3, pp.586-598.

Schunk, Dale, H.: **Development of Academic Self Efficacy**, San Diego,Academic Press, 1987.

Sewell, Alison; St. George, Alison: "Developing Efficacy Beliefs in the Classroom", **Journal of Educational Enquiry,** 2000, Vol II, pp.58 - 71.

Shanks, Nancy, H; Buchbinder, Sharon B.: **Introduction to Healthcare Management,** Johns & Scarlett Publishers, 2007.

Shavit, Zohar: **Poetics of Children's Literature,** London, University of Georgia Press, 1986.

Silvey, Anita: **100 Best Books for Children- A Parents Guide to Make the Right Choices for Young Reader, Toddler to Preteen**, New York, Houghtn Miffilin Publication, ©2004.

Somers, Margret, Gibson Gloria: "Reclaiming the Epistemological Other: Narrative and Social Constitution of Identity", **Social Theory and Politics of Identitiy**, Ed. by: C. Calhoun, Blackwell, Cambridge, 1994, pp.40-60.

Stemler, Steve : "An Overview of Content Analysis", **Practical Assessment, Research & Evaluation,** 2001, 7(17).

Şahbaz, Namık Kemal: "Çocuk Edebiyatında İhmal Edilmiş Bir Tür: Deneme", **İnönü Eğitim Enstitüsü Fakültesi Dergisi**, 2008, C.IX no:15 s.189-203.

Şirin, Mustafa Ruhi: **99 Soruda Çocuk Edebiyatı**, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 1994.

Turan, Lokman: "Çocuk Edebiyatının Problemleri ve Çocuk Hikayelerinde İletişim Çatışmaları", **EKEV Akademi Dergisi**, 2002, Yıl:6 Sayı:12, s.199-214.

Von Glinow, Mary Ann; McShane, Steve : **Organizational Behavior**, NewYork, McGraw-Hill Higher Education Press, 2000.

Weber, P.Robert; **Basic Content Analysis: Quantitative Applications in Social Sciences,** 2nd ed, Newbury Park, Sage Univesity Publication, 1990.

KAYNAKÇA 2 – Çocuk Kitapları

Ak, Behiç : **Güneşi Bile Tamir Eden Adam,** 4.bsk, İstanbul, Gün Işığı Kitaplığı, 2009.

Ak, Sevim: **Az Buçuk Teo**, 3.bsk, İstanbul, Can Çocuk, 2010

Ak Sevim : **Pembe Kuşa Ne Oldu?,** 4.bsk, İstanbul, Can Çocuk , 2008.

Ak Sevim: **Uçurtmam Bulut Şimdi**, 7.bsk, İstanbul, Can Çocuk, 2009.

Akıncı, Ferda İ. **Işıklı Ayakkabılar**, 2.bsk, İstanbul, Tudem, 2003.

Berdan,İsmet: **Şaşkın Cengaver**, 2.bsk, İstanbul, Günışığı Kitaplığı, 2009.

Cemali, Zeynep: **Çılgın Babam**, 9.bsk. İstanbul, Günışığı Kitaplığı, 2004.

Dayıoğlu,Gülten : **Parpat Dağının Esrarı**, 21.bsk. İstanbul, Altın Kitaplar, 2008.

Dayıoğlu Gülten: **Dünya Çocukların Olsa**, 14.bsk, İstanbul, Altın Kitaplar, 1999.

Göçmen,Ege,D.: **Canı Sıkılan Çocuk**, 2.bsk, İstanbul, Altın Kitaplar, 2008.

Göçmen Ege, D.: **Alacağınız Olsun**,2.bsk, İstanbul, Altın Kitaplar, 2009.

İzgü, Muzaffer: **Bizim Sınıfımızın Bir Ormanı Var**, 4.bsk, Ankara, Bilgi Yayınevi, 2001.

Karakuş, Hidayet: **Akıllı Tavşanlar**, 6.bsk. Ankara, Bilgi Yayınevi, 2006.

Karakuş, Fadime: **Dikenli Yol**, 2.bsk, İstanbul, Muştu Yayınları, 2006.

Öner, Çetin: **Portakal,** 7.bsk, İstanbul, Can Çocuk, 2008.

Sinan, Özgür : **Filozof Tosbağa**, 2.bsk, İstanbul, Yarım Elma Yayınları, 2008.

Sinan, Özgür: **Prensesin Kaderi**, 3.bsk. İstanbul, Yarım Elma Yayınları, 2008.

EKLER -1

İncelenen Kitaplar

Eserin Adı	**Yazarı**	**Yayın Evi**
Az Buçuk Teo	Sevim Ak	Can Yayınları
Pembe Kuşa Ne Oldu	Sevim Ak	Can Yayınları
Uçurtmam Bulut Şimdi	Sevim Ak	Can Yayınları
Çilekli Dondurma	Sevim Ak	Can Yayınları
Penguenler Flüt Çalamaz	Sevim Ak	Can Yayınları
Dünyanın Bütün Kedileri	Çetin Öner	Can Yayınları
Gülibik	Çetin Öner	Can Yayınları
Kargalar Kara Değildi	Çetin Öner	Can Yayınları
Portakal	Çetin Öner	Can Yayınları
Büyük Atatürk'ten Küçük Öyküler	Süleyman Bulut	Can Yayınları
Güneşi Bile Tamir Eden Adam	Behiç Ak	Günışığı Kitaplığı
Çılgın Babam	Zeynep Cemali	Günışığı Kitaplığı
Gül Sokağının Dikenleri	Zeynep Cemali	Günışığı Kitaplığı
Şaşkın Cengaver	İsmet Berdan	Günışığı Kitaplığı
Kahkahacı Sınıf	Muzeffer İzgü	Bilgi Çocuk
Süpermen İstanbul'a Düştü	Muzaffer İzgü	Bilgi Çocuk
Bizim Sınıfımızın Bir Ormanı Var	Muzaffer İzgü	Bilgi Çocuk
Akıllı Tavşanlar	Hidayet Karakuş	Bilgi Çocuk
Al Yanaklı Mavi Balon	Hidayet Karakuş	Bilgi Çocuk
Oyuncakların Park Gezisi	Hidayet Karakuş	Bilgi Çocuk
Başparmağın Şarkısı	Hidayet Karakuş	Bilgi Çocuk
Kardan Adam Kaçtı	Hidayet Karakuş	Bilgi Çocuk
Dolunay Dedektifleri Serisi (4 kitap)	Mavisel Yener	Bilgi Çocuk
Dünya Çocukların Olsa	Gülten Dayıoğlu	Altın Kitaplar

Parpat Dağının Esrarı	Gülten Dayıoğlu	Altın Kitaplar
Canı Sıkılan Deniz Feneri	Nur İçözü	Altın Kitaplar
En Güzel Kimin İşi 1-2	Nur İçözü	Altın Kitaplar
Canı Sıkılan Çocuk	Dursun Ege Göçmen	Altın Kitaplar
Alacağınız Olsun	Dursun Ege Göçmen	Altın Kitaplar
Ormanda Piknik	Ayten Maden	İş Bankası Yayınları
İstiridyenin Sırları	Necdet Neydim	İş Bankası Yayınları
13. Engel	Ayfer Gürdal Ünal	İş Bankası Yayınları
Lili ve Yedi Çocuğu,	Tülün Kozikoğlu Banu Taylan	İletişim Yayınları
Bu Ne Tatlı Şey Böyle, Loli Dondurma Yok Mu?, Peli Ben Bir Ressamım,Dali Hayvanları Çok Seviyorum,Veli Bir Çizgi Film Daha, Mali Hepsi Benim, Foli Hiç Uykum Gelmedi, Ali		
Ovadaki Şenlik	Celal Özcan	Remzi Kitapevi
Yürüyen Çınar	Simla Sunay	Remzi Kitapevi
Nokta Cik	Seza Kutlar Aksoy Saadet Ceylan	Remzi Kitapevi
Nisan Bebek	Saadet Ceylan Ayfer G. Ünal	Remzi Kitapevi
İstanbul'da Tehlike	Tuncel Altınköprü	Çilek Yayınları
Bir Tas Sıcak Çorba	Hikmet Ulusoy	Çilek Yayınları
Ağaç Dostları	Hikmet Ulusoy	Çilek Yayınları
Paylaş ki Çoğalasın	Hikmet Ulusoy	Çilek Yayınları

İskarpin Amca	Güzide Kayabeyoğlu Elif Şimşek	Cumhuriyet Yayınları
Dünya Onlarla Daha Renkli	Kemal Özer Sedat Girgin	Tudem Yayıncılık
Işıklı Ayakkabılar	Ferda İzbulak Akıncı	Tudem Yayıncılık
Çipilip	Ahmet Önel	Tudem Yayıncılık
Filozof Tosbağa ve Bücürük	Özgür Sinan	Yarım Elma Yayınları
Prensesin Kaderi	Özgür Sinan	Yarım Elma Yayınları
Her şey Allah'ı Anlatır	Hekimoğlu İsmail	Timaş Yayınları
Güneş Sistemi	Sema Gül	Timaş Yayınları
Dünyanın Uydusu Ay	Sema Gül	Timaş Yayınları
Kas ve İskelet Sistemimiz	Sema Gül	Timaş Yayınları
Allah'a Teşekkür Ediyorum	Nur Kutlu	Timaş Yayınları
Hayal Dolu Masallar	Münire Danış	Timaş Yayınları
Dört Arkadaş Serisi (6 kitap) Dikenli Yol Hasta Ziyareti Yürüyen Taş Fidan Yiyen Bozoğlak Yaramaz Tay Tehlikeli Oyun	Fadime Karakuş	Muştu Yayınları
Sevgili Peygamberimizin Hayatı (5 Kitap)	Orhan Sezgin	Muştu Yayınları
Hikayelerle 365 Gün Güzel Davranış	Ali Karaçam	Nesil Çocuk
Uçarım Dualarla Gökyüzüne	Bestami Yazgan	Nesil Çocuk

EKLER-2 İncelenen Kitaplardaki Başarı Cümleleri

Kitap Adı	**Yazar Adı**	**Başarı Cümlesi / Sayfa No**
Çılgın Babam	Zeynep Cemali	"Başardım. Bunu başardım" diye şişiniyordum içimden (s.20) "Vay be kuyum ustası Kemal'in kızı ve yardımcısıydım." (s.22)
Şaşkın Cengaver	İsmet Berdan	"Azmettin başardın insanoğlu." "Dostluk güç verdi, cesaret başardı." (s.10)

Tablo 2 – Başarı Cümleleri

.

Çocukların Ormanı	Muzaffer İzgü	Başarmıştık. Artık bizim de bir ormanımız vardı. (s.17)
Dikenli Yol	Fadime Karakuş	Hepinizi üstünüze düşeni başardınız, Allah'ın rızasını kazandınız.

Tablo 3- Başarı Cümleleri

Kitap Adı / Yazarı	Tercih	Çaba	Hedefe Bağlılık	Başarı
Dünya Çocukların Olsa / **Gülten Dayıoğlu**	İnsanoğlu yeryüzünde varlığını sürdürmenin kendi ellerinde olduğunu anlamıştı artık. İnsanlık adına yaşam savaşını kazanmak zorundaydılar (s.25).	Açlıktan bir deri bir kemik kalmış çocuklar köye ulaştıklarında, köylü çocuklar çiftçiliğe ve hayvancılığa dayalı bir düzen kurmuşlardı. (…) köylü ve kentli çocuklar kısa sürede birbirleriyle kaynaştılar (…) Her iki yarım küredeki çocuklar insanoğlunun lekelenen adını temize çıkarmaya, onurunu kurtarmaya ve yepyeni bir insanlık tarihi yaratmaya kararlıydılar (s.39).	Gençlerden biri dayanamadı sonunda. Çocukların sıcak yağmurdan habersiz olduklarını, hatta ölüm kavramını bile henüz bilmediklerini, hele insanların insanları öldürme girişimlerinden hiç bilgileri bulunmadığını, bu nedenle onlara savaşlardan, silahlardan, ölümden ve katillerden söz etmemelerini bilgin ve karısından rica etti (s.54-55).	Bilginin goril gücüne dayalı "Dünya İmparatorluğu" düşleri de yerin yedi kat altında karanlıklar altına gömülmüştü. Sıcak yağmur düzeni artık hiçbir zaman hortlamayacaktı. (…) çocuklar kurdukları insanca düzene dört elle sarılacak, yaşamlarını barış ve mutluluk içinde sonsuza değin sürdüreceklerdi (s.127).

Tablo 4- Gülten Dayıoğlu, Dünya Çocukların Olsa

Kitap Adı / Yazarı	Tercih	Çaba	Hedefe Bağlılık	Başarı
Parpat Dağının Esrarı / **Gülten Dayıoğlu**	"Toprak ve bitkilerle uğraşmayı çok seviyorum. Küçüğüm ama kollarım güçlü. Bu konuda sandığınızdan daha çok şey biliyorum. Bahçeme benden başka kimse girmesin. Sizden hiçbir yardım istemeyeceğim. Göreceksiniz kendime öyle güzel çiçekler, öyle çeşnili sebzeler yetiştireceğim ki…" (s.11)	Küçük bahçıvan ilk iş olarak çevreden taşlar topladı. Bu taşlarla toprağına çit yaptı. Böylece bahçesi öteki bölümlerden ayrıldı. Sonra küçük bir çapa edindi, günlerce toprağı kazıp kabarttı. Taşları kesekleri özenle ayıkladı. Bahçeyi annesi gibi yarıklara ayırdı. Her yarığa değişik türden tohumlar ekti, beklemeye başladı (s.11).	Bu dönem küçük bahçıvana çok uzun geldi. Hemen her gün bahçesine gidiyor, tohumların cücüklenip cücüklenmediğine bakıyordu (s.11).	Küçük bahçıvan iki yıl sonra ana babasından biraz daha toprak istedi. Bahçesini genişletti. Yetiştirdiği bitkilerin çeşidini arttırdı. Komşu kasabalarda açılan "en iyi, en iri, en çeşnili ürün" yarışmalarında büyük ödüllerin tek sahibi olmayı başardı (s.36).

Tablo 5- Gülten Dayıoğlu, Parpat Dağının Esrarı

Kitap Adı / Yazarı	Tercih	Çaba	Hedefe Bağlılık	Başarısızlık
Bir Buluş / Uçurtmam Bulut Şimdi **Sevim Ak (2009)**	Yakında bütün yaşamım değişecek öyleyse. Gazetelerde boy boy fotoğraflarım çıkacak. Adım okul kitaplarına geçecek (s.25).	Bu aleti evimizin bacasına yerleştireceğiz. Havayı kirleten tozları yutacak (s.27). Bende düşündüm taşındım bu sistemi kurdum. Bu alet bacaya takılırsa hava kirliliği diye bir şey kalmayacak (s.27).	Hemen kömürlüğün çatısına çıktık. Oradan duvara tırmanarak bizim dama geçtik. Biraz güç oldu ama sonunda aleti bacaya sımsıkı yerleştirdik. Düşmesin diye de lastikle iyice bağladık (s.28).	Aman Tanrım! Bacadan duman çıkmıyordu belki ama alev alev yanıyordu. Bir terslik olduğu su götürmezdi. Annem kapının önünde ağlıyordu (s.29-30). (…) Ertesi gün gazetelerde gerçekten boy boy fotoğraflarımız çıktı. Yanan bir baca resmini altında ben ve yanımda gözleri ovuştura ovuştura ağlayan Alper. Resmin altına iri harflerle "İşte olayın failleri" yazılmıştı. Haber başlığı ise şöyleydi: "Kenar Mahallede Yangın" (s.30).

Tablo 6- Sevim Ak, Uçurtmam Bulut Şimdi

Kitap Adı / Yazarı	Tercih	Çaba	Hedefe Bağlılık	Başarısızlık
Titi- Pembe Kuşa Ne Oldu? / **Sevim Ak (2008)**	"Hiiçç.. Her yeni tanıştığına bir kayık hediye ediyor zaten. Sende tanış, senin de kayığın olsun." Titi hiçbir şey söylemeden eve koştu, aynanın karşısına geçti (s.22).	(…) Telaşla yerinden kalktı. Etek uçlarını şıppadak yakaladı. Selo yanından geçerken yalnızca cılız bir "Merhaba" ile yetindi. "Ben Titi" bile diyemeden, Selo bilyalısıyla çoktan uçup gitmişti önünden (…) "Onu bir daha nerede görürürüm?" diye düşündü. (…) "Denizci ya" dedi, "Deniz kıyısına gelir elbet" (…) "Birlikte tutalım mı?" Selo kötü bir şey görmüş gibi yüzünü buruşturarak, başını iki yana hızlı hızlı sallayarak, "Balık tutmaktan hiç hoşlanmam" dedi (s.23).	Selo işini bitirince o da koruluğa daldı. Bütün ağaçların gövdesine tek tek çakısıyla adını yazdı (s.24). Koltuğunda uzunca bir süre kös kös oturdu. Sonra bir kez daha şansını denemeye karar verdi. Hiç üşenmedi. Yüzlerce minik kağıtçığa "Titi" yazıp bir kovaya doldurdu. Pencerenin önüne oturdu. Selo'nun geçmesini bekledi. Selo pencerenin altından geçerken kovayı başından aşağı boca etti (s.25).	Selo kar taneciklerine benzettiği bu kağıtlara aval aval baktı yalnızca ve üstüne basıp geçti (s.25). Titi, "Yine olmadı" dedi umutsuzca, "Onu hiç ilgilendirmiyorum. Üzerinde adım yazılı bir kayığım hiç ama hiç olmayacak." (s.26)

Tablo 7- Sevim Ak, Pembe Kuşa Ne Oldu?

Kitap Adı / Yazarı	Tercih	Çaba	Hedefe Bağlılık	Başarısızlık
Portakal / **Çetin Öner (2008)**	Bir sabah erkenden uyandı. Ne yapacağını, nereye gideceğini biliyordu artık. Kimselere açmadı düşüncesini. Bir tek Aşir'e, can yoldaşı, sırdaşı, süt kardeşi Aşir'e anlattı tasasını. Aşir bakakaldı yüzüne, karşı çıkmadı (s.34)	Koyunları katıp vurdular dağa, hiç konuşmadılar (…) Her zamanki konaklama yerine gelince durmadılar, geçip gittiler önünden. Ta ki Karamağara görününceye kadar yürüdüler (s.38).	Durmadan dinlenmeden yürüdüler karşı dağlara doğru. Onlar yaklaştıkça dağlar uzaklaşıyordu sanki. Mağara, koyunlar çok uzaklarda kaldı. Bir tepeyi aşınca da hepten görünmez oldular (s.38). (…) Yeriz… yeriz portakalları, kalanını satarız…	(…) durdu İzbat. Bir el, çıplak, soğuk bir el, elini yakaladı, çekti. Bir tüy gibi düştü sırt üstü o da. Bu kez ses yanı başından geliyordu: "İzbat… İzbat, portakal yağıyor, dedim sana İzbat, portakal yağıyor." (…) İki çocuk öylece el ele yatıyorlardı karın altında. Gözleri açıktı, aydınlıktı gülümsüyorlardı.

Tablo 8- Çetin Öner, Portakal